

10. **Láthatár**

Visszaállamosították
a Székely Mikót

11. **Láthatár**

Kolozsvári középiskolások
innovatív megoldásai –
Bede Laura írása

16. **Láthatár**

Mezőségi szórványdiákok
„pótszülei” –
Bede Laura írása

18. **Tanterem**

A nyelvtanulás legyen
szenvedély, kíváncsiság,
öröm –
Antal Erika írása

22. **Tanterem**

Időutazás száz évvel ezelőtti
iskolákba

23. **Hivatalos**

Láthatár

Hogy az elmélyülés,
a közös ünneplés kerüljön előtérbe –
Ozsváth Judit beszélgetése Nagy Enikő
Kriszta Brassóban élő szerzetes nővérrel

Iskola és kultúra

Hiánypótló a környéken
a gyergyószentmiklósi
HalVirág Bábszínház –
Baricz Tamás Imola írása

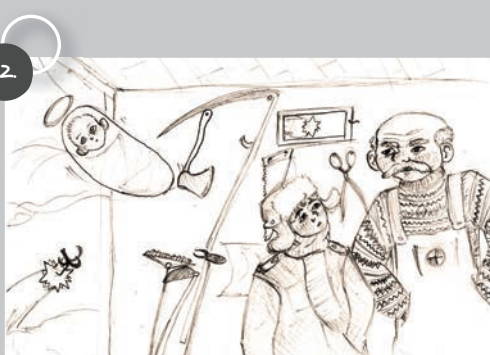
Portré

Szellemi élményünk: a gyerek –
Szatmári Bence beszélgetése Szávai Géza
íróval rendhagyó irodalomóráiról

Tanterem

Vakvezető szemüveg
és műanyag ház –
Kerekes Edit írása

Magánterület

Tele van a Jézuska feje
karácsonyfatalpakkal –
Varga László Edgár írása

Szülői szemmel

Gyermekek és pedagógusok mellett
a szülői szövetség –
Szucher Ervin interjúja Csíky
Csengelével, a Magyar Szülők
Szövetségének elnökével

4. A karácsonyi csoda érkezése

2018
12.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2018. DECEMBER • 12. szám

FOTÓ: HAÁZ SÁNDOR

ISSN 2065-9725

MK

**Jövőben 10 éves
a Magyar Közoktatás.
Lapunk
2019-ben
megújul!**

- Tanárszemmel
- Diákszemmel
- Szülői szemmel
- Lélekjelenlét
- Tanterem
- Láthatár
- Óvoda
- Fotóriport
- Hivatás
- Vakáció
- Iskola és kultúra
- Pályáz(z)atok
- Magánterület
- Térkép

**Rendelje meg online
a Magyar Közoktatást
a 2019-es évre**

www.communitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2018–2019-es tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a *Magyar Közoktatásban* arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni.

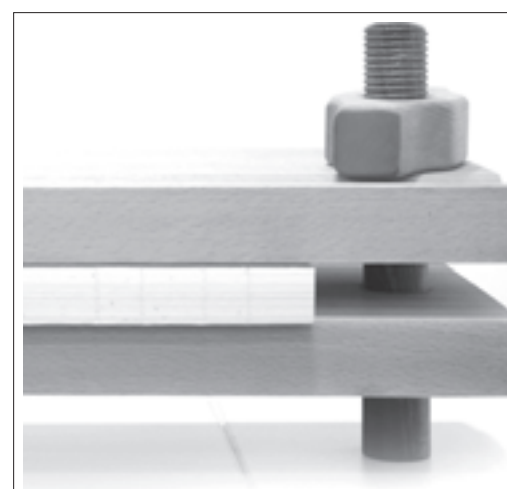
A Communitas Alapítvány által kiadott, immár kilenc éve megjelenő *Magyar Közoktatást* együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- A katedra két oldala – avagy milyen volt diákként és milyen tanárként nap mint nap iskolába járni
- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreativitásfejlesztés vagy elgépiesedés?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro emailcímmel!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

**erdélyi magyar
könyvek egy térben**

I D E A
K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatasi> webcímen.

 [www.facebook.com/magyarkozoktatasi](https://facebook.com/magyarkozoktatasi)

Megrendeléseiket a www.communitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0264-44-14-01-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia
Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogató:

Beszélgetés Nagy Enikő Kriszta Brassóban élő szerzetes nővérrel

Hogy az elmélyülés, a közös ünneplés kerüljön előtérbe

A romániai magyar óvodai és általános iskolai pedagógusok és hittanárok jó részének már van fogalma a padlóképeket alkalmazó Kett-pedagógia elemeiről. Az ezzel kapcsolatos ismereteket, és nem utolsósorban a mese- vagy a bibliai történetfeldolgozás alkalmával tapasztalt szép élményeket Nagy Enikő – szerzetesi nevén Kriszta nővér – vitte közel hozzájuk. Ő volt az első az országban, aki megismerte a Kett-pedagógiát, és jelenleg ő az egyedüli, aki – a módszer kidolgozójának, Franz Kettnek a jóváhagyásával – úgynevezett tematikus képzéseket tarthat pedagógusok és papok részére. A a mallersdorfi ferences nővérek által Székelyudvarhelyen működtetett Nardini óvoda óvónőjeként maga is megtapasztalta a módszer előnyeit, így mindazt, amit tanít, személyes tapasztalatokkal tudja átátamasztani.

Karácsony közeledtével a Kett-pedagógiával való találkozásáról, a módszer hatékonyságáról és nem utolsósorban az ünnepről beszélgettünk a jelenleg Brassóban élő és dolgozó Kriszta nővérrel.

– 1993-ban léptem be a Szent Családról elnevezett mallersdorfi szegény ferences nővérek rendjébe. Előtte már három évig óvodában dolgoztam szülőfalumban, a Kolozs megyei Szászfenesén. A szerzetesrendbe való lépésem után a nővértársaim által vezetett Nardini óvodába kerültem. Ottani munkálkodásom során, 1995-ben akadt a kezembe néhány német nyelvű kis füzet, s mivel akkor még nem tudtam németül, csak a rajzokat csodáltam meg bennük. A kis, egyszerű óravázlatokat elkezdtem először szótár segítségével fordítani, a lefordított részt kipróbáltam a gyermekekkel, s mivel sikerélményem volt, a gyerekeknek tetszett, egyre jobban kezdett érdekelni ez a módszer. Vallásos témák feldolgozásai és érzékszervi tapasztalásokra alapozott foglalkozások voltak. Ezután az egyik német nővért kezdtem kérdezgetni e füzetekről, ő mesélt nekem az azokban ismertetett Kett-módszerről. A Franz Kett és munkatársai által szerkesztett, az általuk kidolgozott módszer alkalmazásához

tanácsokat nyújtó, negyedévente megjelenő füzetek voltak ezek... Nővértársaim látták élénk érdeklődésemet, és lehetővé tették számomra, hogy 1998-ban és 1999-ben részt vegyek Franz Kett interaktív képzésén Németországban. Németországból visszatérve egyre intenzívebben alkalmaztam a módszert az óvodánkban és idős nővértársam, Ancilla nővér segítségével elkezdtük az elmélet fordítását, amelyet később szakdolgozataimban felhasználtam.

– *Kérlek, mutasd be röviden Franz Kettet és a nevével jelzett pedagógiát.*

– Franz Kett 1933-ban született Münchenben. Foglalkozása szerint pedagógia szakos tanár, de teológiát is tanult. Sokféle iskolában tanított, többek között egy kisegítő iskolában, ahol hallássérült gyerekek voltak. Később a müncheni püspökség megbízott felelőse lett az óvodák oktatásáért. Közel 500 óvoda és 3000 óvónő tartozott hozzá, és ezzel egy időben pedagógiát és valláspedagógiát oktatott óvónőknek. Ebben az időben találkozott Esther Kaufmann nővérrel, aki egy müncheni óvodában dolgozott, és a gyermek személyiségét nagyra becslve tartotta foglalkozásait. Kettet nagyon megérintették ezek az empátiával, intuícióval, alkotóképességgel, jó ötletekkel megtervezett alkalmak. Franz Kett és a nővér közös munkájából, a gyakorlatból jött létre ez a pedagógia, együtt keresték az átmeneti utat az óvodától, az iskoláig. Később Esther nővér egy plébániára került, ahol a helyi plébános nagy érdeklődést tanúsított e módszer iránt. A gyermekeknek tartott szentmiséken és plébániai hitoktatásban alkalmazva, új dimenziót kapott a közben kikristályosodó Kett-módszer. Merthogy a közösen kifejlesztett módszer végül is Kett nevéhez tapadva került be a köztudatba. Közben lett saját kiadójuk is, ahol negyedévente megjelenetik az általam legelőször megismert sokféle ötletet, hasznos tanácsot tartalmazó füzetecskét. Franz Kettnek ma már sok munkatársa van, akik alkalmazzák és továbbképzőkön is népszerűsítik a módszert. Ő egyébként ma már nyolcvan

év körüli, négygyermekes családapja, sokszoros nagyapa. Karizmatikus emberként emlegetik, amiről én is meggyőződtem, amikor a képzéseim részt vettem.

Az elmúlt több mint két évtizedben sokakkal megismertettem itthon a Kett-módszert. 2010-től a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségétől is kapok felkéréseket erre. 2009-ben Franz Kett a Nardini óvodánkban tartott képzést a nővérek meghívására. Ekkor java-

• **Kriszta nővér: „Ma sok gyermek nem is találkozik a búzaszemmel, s nem is tudja azt összekapcsolni a kenyérrrel.”**

solta, hogy tarthatnék tematikus képzéseket Erdélyben, majd 2016-ban a Nagyváradon tartott képzésen újra biztatott tematikus képzések tartására. Nem sokkal ezután jött a felkérés az RMPSZ-től, hogy vegyek részt – előadóként – az általuk indított differenciált óvodai képzésben. Ennek keretében és az azon kívül tartott képzéseken az elmúlt tanévben mintegy

600 pedagógusnak mutattam be a Kett-pedagógiát.

– *Ismertetnéd dióhéjban egy, Kett-pedagógiára épített óvodai foglalkozás menetét?*

– Egy téma négy fázis/lépés mentén kerül feldolgozásra: beszélünk megnyitó-, találkozási, alkotó- és értelmezési fázisról. Minden egyes fázis bizonyos funkcióval rendelkezik, amire már a megnevezések is utalnak: megnyílás, találkozás, alkotás, értelmezés.

A megnyílás fázisában a csoportnak meg kell találnia az együttlét megfelelő formáját, a csoportnak nyugodtságra, csendre, belső összeszedettségre kell el-

fantáziálgatni arról, hogy milyen kapukkal találkoztunk eddig. Felfedezzük a testünkben is a kapukat: szemeink, fülünk, szánk, kezeink, mind egy-egy kapu a világ felé. Hol állhat ez a kapu? Kirakjuk a várost, és egy városhoz vezető utat, majd nevet adunk a városnak: Jerikó. Kialakul egy központi kép, a mi esetünkben egy város. A központi kép kialakítása már a szemléltetés kezdetén felébreszti a kíváncsiságot, a várakozást és a feszült figyelmet. Sok asszociációra ad lehetőséget.

A találkozási fázisban a gyerekek először találkozhatnak Jézussal, akit egy gyertya szimbolizál. A gyertyát körbeajuk,

amelyekkel egészen mélyről megérinthetők a lelkek...

– Akár gyerekekkel, akár felnőttekkel tartunk foglalkozást, végül is szimbólumokkal dolgozunk. A karácsony szimbólumai: a fenyőág a reményé, a kapu a nyitottságé-bezártaságé, a tál a kiüresedésé, a várakozásé. A csillag azt is üzeni, hogy reménnyel kell járnunk az utat – aki mindig lefelé néz, nem veszi észre a csillagot. Adventkor olvassuk a Bibliából: „Készítsétek az Úr útját!”... Az út itt a gyökérhez való visszatérést is jelenti. Nem hiába kellett Máriának és Józsefnek visszatérnie Betlehembe, a gyökerekhez... Nem kell előadást tartani, egyszerűen csak hagyni kell, hogy a résztvevők szembesüljenek ezekkel a szimbólumokkal. A szimbólumokat kell megszólaltatni. „Mit mond magáról a gyökér?”, vagy „Mit mond magáról a kapu, amelybe egy sötét vagy világos kendőt terítettünk?” A tál például azt mondja: „Üres vagyok.” Azok a gyermekek, akik már ösztől részt vesznek ilyen foglalkozásokon, és látják ezeket a szimbólumokat, sokkal mélyebben megélik azok jelentését. Máriát például egy kapuba állítjuk adventkor, de a kaput már korábban is használtuk. Aki ezt tapasztalta, már érzi, mit jelent az életében a kapu... Az üres tálát Árpád-házi Szent Erzsébetnél vagy Szent Mártonnál is használjuk az üresség, szegénység jelzésére. Ezek után a gyermekek már érteni fogják az angyali üdvözlés mélységét.

• Nagy Enikő, szerzetesi néven Kriszta nővér tanítványai körében

jutnia, és a csoportot elő kell készíteni a „tartalommal” való találkozásra. Vegyük példaként Bartimeus meggyógyítását. Kialakítjuk a kört, és a résztvevőket csendre és összeszedettségre vezetjük. A foglalkozás elején nem a hagyományos mozzanat, a bevezető beszélgetés áll, hanem egy bevezető cselekedet.

A mi témánknál megtapasztaltatjuk minden egyes gyerekkel, hogy milyen érzés az, ha nem lát, és más segítségére szorul. Ez a tapasztalat segíti a gyerekeket, hogy mélyebben és empatikusabban találkozzanak majd a témával. Miután mindenki megtapasztalta a vakaságot, rajzolok egy kaput a levegőbe, és a gyerekek kitalálhatják, mire gondoltam. A kaput kirakjuk zsinórból vagy összehajtogatott kendőből, és elkezdünk

majd ezután találkozni Bartimeus történetével. Az úton lévő gyertya jelképezi, hogy Jézus közeledik a város felé, és a gyerekek kezeikkel jelenítik meg a városkapu mellett kéregető Bartimeust. Az alkotó fázisban a gyerekek testbeszédrel, majd szavakkal is felsorolják, hogy mi mindent látott Bartimeus, miután Jézus meggyógyította. Ezután a felkínált anyagokból saját kis filclapjukra kirakják mindazt, amit Bartimeus látott. Az értelmezési fázisban, egy spontán háláadó imával vagy énekkel értelmezhetjük, foglalhatjuk össze a témát.

– *A Kett-pedagógia hangsúlyosan szimbólumokkal dolgozik. Ilyenkor, karácsony környékén minden bizonnyal előkerülnek az ünnephez kapcsolódó szimbólumok is,*

– *A Kett-pedagógia által használt padlóképek nagyon esztétikusak, így ilyen oldalról is meg tudnak érinteni. Ebben az időszakban mindnyájan érzékenyebbek is vagyunk, így minden bizonnyal mély dolgok születnek a lelkekben.*

– Óvodai munkám elején pásztorjátékkal készültünk karácsonyra, ilyenkor egész adventen keresztül a pásztorjátékot tanultuk, próbáltuk a szerepet. Később lemondtam a pásztorjátékról, és a karácsonyi események történeteit Kett-foglalkozások keretében ismerték meg a gyerekek. Szent Mártonról és Árpád-házi Szent Erzsébettől kezdve a születésünnephez kapcsolódó minden eseményt külön vettünk: az angyali üdvözlést, a szálláskeresést, a pásztorok egyszerűségét, életformáját, a születést, a királyok hódolatát. A végén a szülők és gyerekek részére egy közös elmélkedést tartottam, amelyen a szülők egy külső körben ültek a gyerekek hátánál. Spontán eljátszottuk, megjelenítettük a történeteket időrendi sorrendben, szimbólumok segítségével,

majd a végén a szülők megáldották a gyerekeket. Így sokkal mélyebb és bensőségebb volt, és sokkal inkább az elmélyülés, a közös ünneplés került előtérbe. Utána adventi és karácsonyi éneket énekeltünk közösen.

– Tulajdonképpen ezt az elmélyülést segítik a szimbólumok?

– Régebben a szimbólumok a mindennapi élet részét képezték. Persze akkor a kézimunka sokkal értékeltebb volt, nem létezett még ennyi műanyag. A székely kapu például egy egész „könyv” azok számára, akik értik a szimbólumait. Mi már kezdjük elfelejteni ezt a tudást, most már vissza kell tanítani. Jézus is szimbólumokkal magyarázott. A tanítványokat például kivitte a mezőre, és mutatta a búzakalászt, a búzaszemet, ami százszoros termést hoz... Ma sok gyermek nem is találkozik a búzaszemmél, s nem is tudja azt összekapcsolni a kenyérrrel. Sok mindezt nem ért már a mai gyermek.

– A szavak talán nem is tudják kifejezni azt a mélységet, amire a szimbólumok képesek... Utóbbiak lehetőséget nyitnak arra is, hogy a szívünkkel is lássunk, ne csak a fejünkben maradjunk...

– Igen, a szimbólumok segítségével olyat is kifejezünk, amit nem tudnánk kimondani. A Kett-pedagógiában olyan is van, hogy a szimbólumokat a testünkkel is utánozzuk. A kezünkkel például megformázzuk az üres tálat és a saját ürességünkre gondolunk. A tálhoz hasonlóan mi is várjuk, hogy Isten jelenléte „betöltsön” bennünket. A kaput is megformáljuk a testünkkel, s azt is látatjuk, mikor nyitott, és mikor zárt ez a kapu. Egyúttal arra gondolunk, mi történhetett, hogy nem tudjuk azt megnyitni... Ugyanilyen fontos szimbólum a ház. A sötét vagy világos házat is magunkra vonatkoztatjuk, és megvizsgáljuk, hogy mitől van sötét, és mitől gyullad fény benne, vagy mi az az erős alap, ami tartást ad a háznak.

– Az adventi és karácsonyi szimbólumok hogyan vezetnek mélyebben be abba a hit-titokba, amit karácsonykor ünneplünk?

– A zöld ágakból összefonott koszorú az egymással és Istennel való „összefonódásunkat”, közösségünket jelképezi. A kerek koszorú a teljesség jelképe: karácsonykor ugyanis „beteljesedik az idő”. Az ég a földre jön. Isten hozzánk jön.

A zöld fenyő a reményről, az életről, egy új idő kezdetéről ad hírt nekünk. Mindez

• Karácsonyi készülődés. „Szimbólumok segítségével olyasmit is kifejezünk, amit nem tudunk kimondani”

várakozással tölt el minket. Jézusra várunk, Isten megtestesülésére.

Vannak, akik tobozt is tesznek a koszorúra, ami a megnyílást szimbolizálja. Ha a tobozt bevisszük a szobába, kinyílik a melegtől, ezért a melegséget is jelképezi: embertársam meg tud nyílni a biztató szavakra, a melegre. Ugyanúgy én is megnyílok, ha bizalmas, meleg légkört tapasztalok magam körül. Karácsonykor aranyszínű gömbökkel díszítjük a fenyőfát. Az arany fénylik, az értéket, a gazdagságot, bőséget jelenti. A természetfeletti, az isteninek a színe. Az örök életet, megváltásunkat jelképezi. A szalma, a búzakalászt tartja, a búzamatot, amiből a kenyérünk lesz. A szalma, amely a kenyérre, élelemre emlékeztet, egyben az élet kenyérére, Jézusra is emlékeztet, aki szalmán feküdt, szegény lett, hogy minket gazdaggá tegyen, hogy nekünk az életet ajándékozza.

Az alma vagy a gyümölcs a lelki gyümölcsöket, a jó cselekedetek gyümölcseit jelképezheti. A gyertyák a sötétségtől a világosság felé haladásnak a jelképei. Adventben újra felfedezhetjük a kicsiny fenyők hatalmas erejét, az apró kedvességek örökkévalóságát. Advent alatt várunk. Várjuk, hogy a kicsiny fenyők betöltsék a szemünk elé tárolt világot, felmelegítsék lelkünket. Adventben fényt gyűjtünk egymásnak: a megismerés fényét, a bátorítás fényét, a megbocsátás

fényét, a szeretet fényét, az öröm fényét... Mennyei Atyánk is így tett. Egy utat mutatott nekünk, hogy ezen az úton megtaláljuk őt. Fényt gyűjtött nekünk, hogy ne éljünk sötétségben.

– Sok gyermeket és felnőttet segítettél és segítesz minden évben, hogy – a Kett-pedagógia által – élményszerűen hangolódjon a karácsony misztériumának ünneplésére. Mindez hogyan segíti a te készületedet?

– Amikor adventi elmélkedéseket tartok, én is nagyon mélyen átélem azokat. Akkor is, amikor felkészülök, amikor megtalálom az egésznek a fonalát, és akkor is, amikor tartom, és én is résztvevő vagyok abban a légkörben. Mert igazából minden kölcsönös: én nyújtok valamit, de a csoport is válaszol, ami még inkább mélyíti az egészet. Ezek mélyen hatnak rám, de én nem érzem azt, hogy ahhoz, hogy megéljem a misztériumot, külsőségekre lenne szükségem. Inkább egyszerűségében szeretem megélni az ünnepet. A mindennapokban is szemlélődöm, a külső történések meghatnak, de nem érzem azt, hogy külsőleg kell keressem az utat befelé. Engem inkább a jelenlét vezet befelé.

OSZVÁTH JUDIT

Angyal, Mikulás hozza? – kérdések a gyerekek ünnepi csodavárásáról

A karácsonyi csodavárás minden családban másként történik. Az olyan családban, ahol nagyobb testvér is van, vajon megerősíti-e a kisebbet a hitében, a mesés mítoszteremtésben? Segít-e szülni, hogy ez a mese minél tovább megmaradjon, vagy pedig megpróbálja „felvilágosítani” a kisebbet, lerombolja a csodát, amire még nagy szüksége van a kisgyerekeknek? Ilyenkor nehezebb, vagy kevésbé nehéz a felnőtt feladata a karácsonyra való lelki felkészülésben? – ezekről a kérdésekről beszélgettünk Molnár-Kovács Emesével, a marosvásárhelyi George Coșbuc Általános iskola 1. C osztályának tanítónőjével. „Elkezdünk beszélgetni a gyerekekkel arról, hogy ki hozza az ajándékokat, a Mikulás és az angyal. Azt is tisztáztuk, hogy ha tőlem kapnak ajándékot, ahhoz semmi köze nincs a Mikulásnak például” – magyarázza Molnár-Kovács Emese. Hozzáteszi, teljesen szétválasztja

„Sokat tanulnak az egészséges életmódról, helyes táplálkozásról, az iskolába nem vihetnek a gyerekek édességet, csokoládét. Ezt az ünnepekkel, az ajándékozással sem szabad megszegni, és ő is úgy ajándékozik, hogy ne kerüljön el-lentmondásba saját elveivel.”

az iskolai ünneplést az otthoni ünnep-től, ezzel is jelezve, hogy a hely is meghatározója lehet az ünnepnek, a várakozásnak, a közös örömmek. Szeretném, ha tudatosulna a gyerekekben, hogy többféle módon lehet ünnepelni” – fogalmaz a tanítónő, aki 26 évnyi pedagógusi tapasztalattal a háta mögött tudja, hogy leginkább arra kell vigyázni, hogy ha a meséből ki is nőnek a gyerekek, az ünnep varázsa megmaradjon.

„Ne kérjen a gyerek lehetetlent”

„Rájött a nagy fiam saját maga, hogy nem az angyal hozza az ajándékot,

hogy anya és apa díszíti fel a karácsonyfát. Nem okozott ez traumát neki, ugyanúgy örül az ünnepnek továbbra is. Arra is figyel, hogy a kicsi, aki még nyolcéves, és hisz az angyalban, megmaradjon ebben a hitében addig, amíg bátyjához hasonlóan ő is rájön, hogy angyal nincs” – magyarázza Márta, aki kétgyerekes édesanya. Azt is kifejtette, gyerekei rendszeresen levelet írnak az angyalnak, és kiteszik azt az ablakba. Ha azonban eltelik három hét és a levél még mindig ott van, akkor új levelet írnak. „Néha olyan dolgokat kérnek, amiket mi nem tudnánk megvásárolni, előteremteni. Ezzel ráneveljük arra a gyerekeket, hogy ne kérjenek lehetetlent” – tette hozzá az édesanya. Az iskolában Mikulás-bulit szerveznek az osztályban, szülők nélkül, maguk közt ünnepelnek a gyerekek, akik megtanulják, hogy a nagy szakállú, piros ruhás kisebb ajándékokat hoz, apróságokat, kis édességet. Az angyaltól várható a tárgyi ajándék – figyelmeztet a tanítónő, aki kis tanítványait mindig meglepi Mikulás napján. Kis édességgel és egy-egy könyvvel várja a gyerekeket. Mivel sokat tanulnak az egészséges életmódról, helyes táplálkozásról, az iskolába nem vihetnek a gyerekek édességet, csokoládét. Ezt az ünnepekkel, az ajándékozással sem szabad megszegni, és ő is úgy ajándékozik, hogy ne kerüljön el-lentmondásba saját elveivel. A könyv pedig azért fontos, mert tapasztalata szerint nagyon sok családban nem vesznek könyvet a szülők a gyerekek, vagy egyáltalán a könyv mint a kultúra hordozója hiányzik.

Adventi várakozás az iskolában

Az is szabály a Molnár-Kovács Emese osztályában, hogy nem engedi, hogy a szülők pénzt gyűjtsenek, vagy pénzt adjanak neki, hogy ajándékot vásároljon a kicsiknek. „Akkor kitől kapják, az iskolától? Kinek köszönjék meg, hiszen itt nem járhatnak a folyósón a Mikulások” – magyarázta. Azt is megbeszéli, hogy amit a „tancitól” kapnak, az nem a Mikuskástól van. A második lépés az első osztályosok körében a karácsonyi csodavárás, beszélgetés, amikor arra keresik a magyarázatot, hogy mit

is jelent az ünnep. „A szeretet ünnepe, a meghitt, családi együttléte” – mondja a tanítónő, aki az adventi várakozásba is beavatja tanítványait. A múlt évben Pál atya árváinak gyűjtöttek tartós élelmiszert, meséskönyvet, ruhát, cipőt. Az idén lekvárt, zakuszkát, gyümölcsöt és zöldséget vittek a gyerekek az iskolába, hogy azok majd valame-lyik árvaházba vagy idősok otthonába jussanak. Az adakozás, a jótékonykodás is hozzátartozik az ünnephez, a várakozáshoz. Mert ajándékot nemcsak kapni jó, de adni is, ezt tanulják meg a gyerekek is. Második osztálytól adventi vásárt is fognak tartani, illetve ünnepi

„A múlt évben Pál atya árváinak gyűjtöttek tartós élelmiszert, meséskönyvet, ruhát, cipőt. Az idén lekvárt, zakuszkát, gyümölcsöt és zöldséget vittek a gyerekek az iskolába, hogy azok majd valame-lyik árvaházba vagy idősok otthonába jussanak.”

műsort állítanak össze, hogy azzal majd egy-egy öregotthon vagy árvaház lakói előtt szerepeljenek, elvigyék magukkal a karácsony előtti hangulatot, a kedvességet, az odafigyelést, az adakozás örömeit.

Harmadik-negyedik osztályban jön el az időszak, amikor maguktól kezdenek rájönni arra, hogy nincs angyal. De ezt megelőzően már több szó is esik arról, hogy néha a szülők is besegítenek az angyalnak, előfordul, hogy valakit a szülő vesz meg, hiszen szereti a gyereket, és örömet akar szerezni neki. Ez is egyfajta felkészítés a valóság fájdalommentes elfogadására. „Fokozatosan készítem fel őket arra, hogy van a csoda, ami mögött a szülők állnak, de az ünnep hangulata, varázsa az továbbra is ugyanolyan szép és meghitt. A mese

elkopik, de a varázsa megmarad” – hangsúlyozta a tanítónő.

„A kulcslyukon át néztem, hogy édesanyám csomagol”

Abban a családban, ahol két vagy annál több gyerek van, a nagyobbakon múlik, hogy mikor „lepleződik” le az angyal. „Legnagyobb gyerek voltam, és imádtam felkutatni az ajándékokat” – meséli Erika, aki nyolcévesen bukkant rá azokra a játékokra, amelyekkel az angyal akarta meglepni őket. Elővette a szekrényből, és játszott vele, majd mikor meghallotta, hogy nyílik a bejárati ajtó, gyorsan összeszedte, és visszatette a dugihelyre. Csakhogy az egy kirakós játék volt sok-sok apró darabból, amik szétgurultak a szobában, nem lehetett az összes darabkát olyan gyorsan összeszedni. A szülők természetesen észrevették azokat, de nem szóltak, nem akarták elrontani a gyerek örömét, meg leleplezni sem. „Este lefekvés után felkeltem és a kulcslyukon néztem, hogy édesanyám hogy csomagol. Gyorsan felébresztettem a húgaimat is, hogy ők is kukucskáljanak be” – idézi fel emlékeit.

„Nagy-nagy kutatómunkát végeztem minden karácsony előtt, nem volt olyan dugihely a lakásban, amit én fel ne fedeztem volna. Aztán egy idő után nem hozta haza az ajándékainkat csak karácsony estéjén édesanyám” – emlékezik a ma már saját gyerekéről gondoskodó Erika. A gyerekek azonban a nagyobbak felvilágosításának is ellent tudnak állni, ha hinni akarnak a csodában – teszi hozzá Emma, a háromgyerekes édesanya. A nagy már segített neki, a középső még ingadozott, hogy akkor van angyal, vagy nincs angyal, a kicsi, az óvoda szentül hitt a csodában. Amikor megpillantotta a középső gyerek a karácsonyfát és alatta az ajándékokat, azonnal meggyőzte magát, hogy erre csakis az angyal lehet képes. „Ennyi ajándékot és pont azt, amit kértünk, csak az angyal tudta elhozni” – győzködte nagytestvérét és talán önmagát is a nyolcéves fiú. De mi történik akkor, ha a nagytestvér erőnek erejével is megpróbálja felvilágosítani a nála kisebbet? Molnár-Kovács Emese szerint létezik az úgynevezett polgárpukkasztó típusú gyerek, aki nem bírja ki, hogy ne hangoztassa, hogy az angyal csak egy mese. A kistestvér pedig az osztályközösségben próbálja a hallottakat továbbadni. Ilyenkor a pedagógus csupán azt teheti, hogy türelmesen elmagya-

• A gyerekek néha olyasmit kérnek ajándékként, amit a felnőtt nem tud előteremteni

rázza, hogy „lehet, hogy a bátyád ezt mondja, de igazából a szüleid besegítenek”. Szerencsére ebben a közösségben nem jellemző ez a magatartás, a gyerekek még hisznek, és lelkesen várják a karácsonyt, az angyalt. Ugyanakkor arra is nagyon oda kell figyelni, hogy a gyerekek ha már nagyobbak lesznek, harmadik-negyedik osztályosok, akkor ne érezzék azt, hogy csalódtak a tanítójukban vagy a szüleikben. „Te mit mondtál nekem? Miért mondtad, hogy van angyal, amikor nincs?” – teheti fel a kérdést joggal a gyerek, ezért úgy kell az évek során beszélni neki erről a mesészerű jelenségről, hogy ne keveredjen ellentmondásba a felnőtt.

Libák szárnyzuhogása

„Vigyáznom kell a hitelességemre, nem mondhatok olyasmit, amiről kiderül, hogy nem igaz” – szögezi le a tanítónő. Nagy titokzatosság kísérte gyermekkoromban mindig a karácsonyt. A karácsony estéjét úgy szervezték a szüleim, hogy észre sem vettük, hogy mindig akkor érkezett meg az angyal, amikor nem voltunk otthon, vagy már aludtunk. Egy alkalommal nagymamánál vártuk az angyalt, de a szüleim bezárkóztak a középső szobába, nekünk nem szabadott oda lépni. Azt mondták, oda jön az angyal, de nekünk nem szabad látnunk, mert akkor elrepül, és nem

hoz ajándékot. Türelmetlenül várazkodtunk, aztán egyszer szólt édesanyám, hogy bemehetünk, itt járt az angyal. Én nagyon akartam látni, gondoltam, ha most lépett ki a szobából, akkor talán még megláthatom az udvaron, és az ablakhoz szaladtam. A nagymamám libái éppen akkor tartottak nagy szárnycsattogtatással a kapu irányába, amit én azonnal az angyal szárnyzuhogásának hallottam, és állítottam, hogy láttam az angyalt, legalábbis annak fehér szárnyait. A Mikulás hozta a szánkódat? Te még hiszel benne, pedig nincs is Mikulás! – kacagtak rajtam a negyedik osztálytársaim, amikor lelkesen újságoltam nekik, hogy reggel az ajtó előtt találtam a szánkót, amit csakis a Mikulás hozhatott, hiszen a szüleim is azt mondták. Akkor még hittem, de aztán a karácsonyi készülődésben meg is jegyeztem édesanyámnak, csak úgy mellékesen, hogy nem létezik angyal. Meglepődött, és próbálta menteni a menthetőt, faggatott, hogy kitől hallottam ezt. Mondtam neki, hogy senkitől, rájöttem én magamtól. Elfogadta a magyarázatomat, és arra kért, a húgomnak ne áruljam el” – mesélte a pedagógus.

ANTAL ERIKA

Nemzetközi tudományos táborban vettek részt kolozsvári középiskolások

Vakvezető szemüveg és műanyag ház

Ki ne szeretné, ha naponta érkező kismillió üzenetéből valaki kiszűrné és összefoglalná a lényegét? Mennyi időt megspórolnánk így! Azalatt inkább elmehetnénk moziba, könyvbemutatóra vagy műszaki kiállításra főleg, ha egy másik alkalmazás segítségével társaságot is találhatnánk

startupot is hozzanak létre. Ebben segítségükre voltak az előadások is, amelyeket meghallgattak, majd két napjuk volt arra, hogy az ötletüknek formát adjanak, kidolgozzák, üzleti stratégiát is elképzeljenek hozzá, és felépítsék azt a prezentációt, amely a háromtagú zsűrit

Kedvenc rejtett kávézókat mutat Routie

Új közösségi hálót tervezett létrehozni a geolokációs csapat, ők már a tábor előtt kitalálták az ötletet, így az első napok céglátogatásai során is célirányosan érdeklődtek, tájékozódtak. A Routie névre keresztelt applikáció különlegesebb turistakalauz. Térképeket tartalmaz, és egy-egy településen nemcsak a felkapott, népszerű helyeket, turisztikai látványosságokat mutatja meg, hanem a kevésbé ismert, mégis kedvelt, hangulatos látnivalókat, kávézókat, klubokat stb. is. A Routie-val akár egy kirándulás is gyorsan megtervezhető, és a felhasznált információkhoz bárki hozzáférheti a magáét: tervezőkké válnak maguk a felhasználók is. Kovács Beáta és Veres Jázmin (12. o.) szerint az applikáció célközönsége bárki, aki szeret kirándulni, és felfedezné a világ különlegességeit. Mint mondják, készen állnak elkezdni a konkrét megvalósítást, ehhez már csak anyagi támogatásra várnak.

Ábrahám Anita és Happ Szilárd (12. o.) a navigációcsoportban dolgoztak egy vakvezető szemüvegen, amely a világtalanok számára nyújtana segítséget a navigálásban és mindennapi közlekedésben. A Hoder szemüveg szenzorok segítségével érzékeli a tárgyakat, bluetooth-tal mobiltelefonhoz kapcsolható, és a könnyebb navigálás érdekében a GPS a speciális hangszóró segítségével használható, amely a fül mögötti hallócsontnak átadott rezgések alapján közli az információt. A készüléket különleges arcfelismerő kamerával látnák el, amely azonosítja azoknak a személyeknek az arcát és hangját, akik kapcsolatot keresnek a készülék viselőjével. Nemcsak azt mérték fel, hogy mennyi időre lenne szükségük a termék piacra dobásához, hanem máris továbbfejlesztésen gondolkodnak: szeretnék, hogy a felismerő funkció képességei a tárgyakra is kiterjedjenek, így például járműveket is képes legyen felismerni.

ePerrel könnyű az iskolatáska

Orvos segítségét vették igénybe az xlt létrehozói, akik iOS-alkalmazásukkal a függősséggel küszködők hozzátartozóinak

• A kincses városbeli diákok rengeteg új, jövőbe mutató ötlettel rukkoltak elő

hozzá. Ilyen startupokon ötleteltek a középiskolás fiatalok a Budapest Science Campben novemberben. A „személyes titkár” és a kísérőkereső findR projekt dobogós is lett.

A kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum tucatnyinál több diákja is részt vett novemberben Budapesten a nemzetközi tudományos táborban, ahol a félszáznyi 15–20 esztendőes fiatal tíz különféle témakörben startupokat talált ki, stratégiákat dolgozott ki. Már a témakörök is figyelemre méltóak: geolokáció, egészségügy, 3D design, navigáció, online tanulás, alkalmazott gépészet, chatbot, nagy adatvizsgálat, társadalmi hatás, online gyermekbiztonság.

Az egyhetes tábor első napjaiban cégeket, startupokat látogattak meg, és közben zajlott a brainstorming, keresetek, kutattak az ötleteket, milyen saját

is képes meggyőzni a projekt megvalósíthatóságáról. A felkészülés során mentorok segítettek a csapatokat a startup megtervezésében, tanácsokat adtak a bemutatók felépítéséhez.

A csoportokat vegyesen alkották a résztvevők, a második és harmadik helyezést elért projektekben apáczais diákok is voltak. Harmadik lett a Social Impact (társadalmi hatás) csapat, amelynek tagja volt két 11. osztályos apáczais diák, János András és Nagy Timea, második díjban részesült a Chatbot csapat, ehhez tartozott a szintén tizenegyedikes Velican László. De nemcsak a felvezetőben emlegetett két ötlet sziporkázott a táborban, egész sor érdekes projekttel rukkoltak elő a diákok. Az apáczaisok a geolokáció, egészségügy, navigáció, chatbot, nagy adatvizsgálat, társadalmi hatás projektekben vettek részt.

próbálnának segítséget nyújtani. Az alkalmazás fő funkciója egy mesterséges intelligencia (chatbot), amivel a felhasználók interaktív módon tudnak kommunikálni. A chatbot által átadott információ megbízható forrásból érkezik, mivel a tervezők (Péntek Balázs, Szabó Edina, 12. o.) számos szakértővel szándékoznak közreműködni. Az applikáció a felhasználó által megadott néhány információ alapján személyre szabott tájékoztatást kínál, az alkalmazás térképrendszerben (GPS) feltünteti a különböző fajta terápiákat, a telefonkönyv pedig egyes terapeuták, intézmények, illetve a hatóságok telefonszámával szolgál. Az üzleti terv szerint a felhasználók bérleti díjat, a szakértők pedig reklámdíjszabást fizetnének.

Könnyű lenne az iskolatáska az ePer megalkotóinak kutyájával, amely minden füzetet és könyvet magában foglal – ráadásul a neve is izletes... Az alkalmazott gépészet témájában dolgozó csoportnak egy szabadon választott problémára kellett megoldást találnia – az erdőirtást és papírpazarlást választották. Az electronic paper (elektronikus papír) elnevezésből megalkotott ePer első sorban diákoknak ajánlott, akiknek így nem kellene kétfüzetes könyvet és füzetet iskolába hurcolniuk nap mint nap, de egyetemi jegyzetelésre is kiváló lehet. Péter Otniel, Tanase Renáta (12. o.) és Vigh Loránd (11. o.) úgy véli, a táborban rengeteget tanulhattak a startupokról, cégekről és arról, hogyan készítsenek sikeres bemutatót.

A piac változásáról árulkodó adatokból tanul, és ezek alapján képes megjósolni a piaci változásokat az a projekt, amelynek kidolgozásában Horváth Erik (12. o.) is részt vett. Az applikáció befektetőknek segítene pénzük biztonságosabb elhelyezésében. A terv kidolgozásához a csapat megtanulta, hogyan vizsgálhatja meg és használhatja fel egy piaci, gazdasági ágazat tetemes adatmennyiségét.

Személyes titkár és findR

Velican László (11. o.) máris a jövő évi táborba készül, olyan hasznosnak ítélte az idén tanultakat, de előtte még részt vesz majd egy közép-európai országban szervezett Global Startup Awards nevű rendezvényen, amit a projekt második helyezésével szerzett a csapat. Tervük egy elektronikus személyi titkár teendőit látná el, „aki” helyettünk elolvasná az összes levelezésünket, minden beérkező üzenetet, majd egy-egy hosszabb beszélgetésből képes leszűrni a lényegét, és azt közölni velünk. Természetesen ezt személyre kell szabni, az applikációnak meg kell ismernie bennünket ahhoz, hogy tudja, melyek a számunkra releváns, fontos információk – december elején egy diáknak ez lehet akár egy félévi dolgozat, egy családnak akár a szilveszteri buli megszervezése. A dobogós chatbot ebben segítene majd.

A Tinderhez hasonlóan jobbra-balra húzogatással működne a Social Impact témakörben dolgozó csapat ötlete, amelynek tagja volt Jánosi András és

Nagy Tímea is. Az általuk kitalált applikációval eseményeket lehet létrehozni és keresni, de társakat is találhatunk egy-egy eseményre, ahova szűkebb-tágabb baráti körünkől éppen senki nem tud/akar elkísérni bennünket, és egyedül nem szívesen mennénk – a findR

„Tervük egy elektronikus személyi titkár teendőit látná el, »aki« helyettünk elolvasná az összes levelezésünket, minden beérkező üzenetet, majd egy-egy hosszabb beszélgetésből képes leszűrni a lényegét, és azt közölni velünk.”

összekapcsol bennünket másokkal, és a segítségével akár új ismeretségeket is köthetünk. Timiék hasznosnak tartották, hogy megtanultak pitchingelni, vagyis úgy bemutatni pár percben a projektjüket, hogy azt „megvegyék” a befektetők.

Hulladékból gyártana műanyag házakat a 3D-dizájn témában alkotó csapat, amelynek tagja volt Turos András (11. o.) is. A Brieco a hulladék műanyagot hasznosítaná, felolvasztva, majd háromdimenziós nyomtatókon gyártana olcsó házakat első sorban hajléktalanok számára, de bárkinek, aki szeretne nem drága lakást vásárolni. Projektjük sikeréhez jótékonyági cégek társulásában bíznak. Mint mondják, ötletükre már van példa Indiában és Dél-Afrikában, de Európában nem lenne vetélytársuk.

Egy ilyen tábor különleges előnye, hogy egymástól távol, más-más körülmények és lehetőségek közepette élő és tanuló fiatalok gondolkodásmódját adja össze, és a közös munkából sokszor váratlan, meglepő ötletek születhetnek, amelyek gyakran abszolút megvalósíthatóak. Ugyanakkor a fiataloknak a szerzett konkrét tárgyi tudáson túl azt is megmutatja, milyen kreatív ötletek megszületéséhez, kidolgozásához járulhat hozzá a csapatmunka.

KEREKES EDIT

Ötletek, amire vállalkozást lehet építeni

A startup (a magyar jogszabályok szóhasználatában korai fázisú vállalkozás) általában az újonnan alapított, nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozásokat jelenti, amelyek többsége termék- vagy üzleti modell innovációjával foglalkozik. Ezek a cégek a nemzetközi piacokon való jelenlétet tűzték ki célul, tehát nem kizárólag a helyi piacra koncentrálnak. A magas növekedési potenciál alapvetően a nemzetközi piacokon értendő a startup vállalkozások esetén, így a nemzetközi skálázhatóság különösen fontos eleme a meghatározásnak. A startup kifejezés és a kis- és közép-vállalkozások (kkv.) kifejezés között az alábbi kapcsolatra lehet rámutatni: a

kkv. definícióját alapul véve kijelenthető, hogy minden startup kkv.-vállalkozásnak minősül, de ez fordítva nem igaz: nem minden kkv.-t lehet a startup fogalmi körébe vonni. A startup kifejezés a magyar gazdaságpolitikában "innovatív mikrovállalkozásként" szerepel. A kkv. fogalmi körbe alapvetően a nemzetközi gyakorlat alapján kerülhet be, amennyiben a Szilícium-völgyben elterjedt gyakorlat alapján maga a Google vagy éppen a Facebook is startupnak minősül, holott ezek a cégek már túlvannak a tőzsdei kibocsátáson (IPO), és nemzetközi globális nagyvállalatnak minősülnek. (Ezt erősíti az a tény, hogy maga a Google számos startupversenyen elindul új szolgáltatásaival.)

Hiánypótló a környéken a gyergyószentmiklósi HalVirág Bábszínház

Gyergyószentmiklós főterén a gyermekeknek szánt kultúrtérben próbálják a Betlehem Csillaga című bábelőadást. Fakanálból készült minden egyes szereplő. A paraván díszlete pedig hol a betlehemi utcákat, éjszakát, hol pedig Heródes palotáját jeleníti meg. Karácsonyra készülnek Bábudvarban.

A gyergyószentmiklósi HalVirág Bábszínház karácsonyi betlehemes játékokat feldolgozva mutatja be a Betlehem Csillagát az adventi időszakban. „A világ teremője, a mennyek Ura eldöntötte Megváltót küld a földre, hogy áldozatával megtisztítsa a lelkeket. Nesztét vetették e tervnek az ördögök is, és megpróbálják megakadályozni a születést. De mindhiába ügyeskednek, az isteni akarat teljesül, és megszületik Betlehemben a kis Jézus” – adják hírül a betlehemes

Ha szombat, akkor bábszínház

Több mint egy éve megnyílt az új, gyermekeknek szánt kultúrtér Gyergyószentmiklóson, a Bábudvarban havonta két szombaton is játszanak, műsoron van a *Vert víz veretlent, avagy a Róka és a Farkas barátsága*, a *Gyilkos-tó legendája*, a *Kőleves* illetve a *Világszép Nádszál* című is, hiszen igény van rá. Paravánra alkalmazták a róka és a farkas barátságát halvirágosan. „Réges-régen a Róka meg a Farkas nagy barátságban voltak. A ravasz

egyszer egy kuruc katona. Éhesen ment egyik háztól a másikig, de bizony nem kinnált meg sehol se egy falás kenyérrel, se egy kis meleg levessel. Bekéredzkedett az egyik házhoz is, kért a másik háznál is. Volt ahol a kutyát is ráeresztették, máshol meg olyan szegénynek tettették magukat, mint akiknek semmijük sincs. Hogy hogyan lakott jól mégis, erről szól az előadás” – olvasható a produkció ajánlójában

Paravánon megjelentett hegyomlás

Benedek Elek *Világszép Nádszál királykisasszony* meséjét feldolgozva Világszép Nádszál csengő hangja megbabonáz mindenkit, még Éjsötét Fekete Boszorkányt is. A gyönyörű éneket hallva, ő maga is dalra fakad, de éneke nem csodás, sőt borzasztó. Dühében átkot szór a lányra, nádszálba zárja a Fekete-tenger kellős közepébe, annak is a hetvenhetedik belső szigetébe, honnan nem szabadíthatja ki senki és semmi, csak ki álmában látja meg, és érte nagy utat tesz meg. A királyfi útját követheti végig a kicsik alkotta nagyérdemű. A *Gyilkos-tó legendája* is szerepel a HalVirág Bábszínház műsorán, amely a Gyilkos-tó és a Súcó-barlang legendáját ötvözi. Kihívást jelentett a paravánon megjeleníteni a hegyomlást, amit festett szalagfüggönnyel oldottak meg – mesélte Borsos Virág. „Évezredes fenyők borította völgyben három tündér vigyázza a virágok nyílását, az Esthajnalcsillag fényét és a harmatgyöngyök csillámlását. Hétévente begyűjtik a Súcó-barlang mélyéről a három veder csepegett aranyat. De a manók kilesik a hét évszázados tündértitkot, és elcsenik a kincset a Rablóvezér örömére. A szépséges völgyben egymásba szeret a csodaszép Eszter és János, a juhászlegény. A telhetetlen Rablóvezér a szentmiklósi vásár kifosztásával nem elégszik meg, Esztert is feleségül akarja. A lány könyörgését hallva leomlanak a magas hegyek, sziklabércek, és maguk alá temetnek mindent. A völgy helyén, ahol a kristálytisza Vereskő-patak csobogott, tó

• Örülnek a gyergyói gyerekek, ha bekopogtatnak hozzájuk a bábok

fakanálbáb előadásról. A HalVirág Bábszínház „születése” évekre nyúlik vissza. Borsos Virág teatrológus, a bábszínház megálmodója hét évvel ezelőtt mutatta be a *Három bak kecske* című előadást egy óvodában. Az egyszemélyes bábszínházzal házhoz ment, ott találkozott Tamás Boglár színésznővel majd a következő előadást már ketten készítették. Időközben bővült a bábmesterek száma, Tamás Gyopár is csatlakozott, így már hárman forgatták a fakanálbábukat. Ellátogatnak számos óvodai, iskolai csoporthoz, fesztiválokra is, és az évek során nemcsak a társulat bővült, hanem a kínálatuk is. A város főterén, a Bábudvarban fogadják a gyerekeket, több előadást is műsoron tartanak.

Róka azonban mindig becsapta az ostoba Farkast. A Farkas még selymes, dús farkát is elvesztette a ravaszdi ármánykodása miatt. Hogyan barátkoztak ismét össze, és vesztette el a Róka is a farkát – erről szól a *Vert víz veretlent, avagy a Róka és a Farkas barátsága* bábelőadás” – írják a kesztyűbáb-előadás ajánlójában.

A *Kőleves* már pálcával mozgatott, avagy csempuritos bábokkal jelenítik meg az azonos című népmesét dolgozva fel, ám a történetet a kuruc korba helyezték, ezáltal az elkészített bábok ruházata, valamint a zenei anyag a kuruc kort idézi fel. A 14 szereplős előadáshoz wayangtípusú bábok készültek, a karokhoz és a fejekhez amigurumi horgolási technikákat alkalmaztak. „Hol volt, hol nem volt, volt

keletkezett, melynek vizéből máig is kiállnak a fenyőerdő maradványai” – áll az ismertetőben.

Színházra nevelés célirányosan

Borsos Virág, a társulat vezetője elmondta, az előadásokat követően a gyermekek mindig megnézhetik, hogy mi van a paraván mögött, kezükbe vehetik a bábokat, az előadók pedig a kicsik kérdéseire is igyekeznek választ adni. „Egyfajta színházra való nevelés is a célunk. Szerintünk fontos, hogy a gyerekeknek az első találkozásuk a színházzal pozitív legyen. Látják, hogyan épül fel a paraván, nem félnek tőle” – fogalmazott. A bábszínházak vallják, céljuk, hogy a lehető legtöbb gyerekhez eljussanak előadásaik. Nem titkolt szándékuk az sem, hogy megszeressék a kicsikkel a színházat. „A gyerekektől azonnal érkezik a visszajelzés, minket nem látnak, ezért gyakran az első percek után beleszólnak a játékba, biztatják az éppen bajban lévő főszereplőt. Ez egy másfajta világ, az előadás után kezükbe veszik, forgatják a díszletet, a fakanalakat, történetet rögtönöznek, élményt jelent számukra” – mondta Tamás Boglár, a Figura Stúdió Színház színésznője, hozzátéve, hogy egy-egy előadás kihívás számára. Tamás Gyopár arról az élményéről számolt be, mikor egy iskolai előadás után, míg a gyermekek egy része a bábokat nézegette, kígyózó sor alakult ki. Azért álltak sorban a kicsik, hogy őt megölelhessék. „Ennyi őszinte szeretetet rég nem kaptam” – tette hozzá.

Bábpródok a bábudvarban

A HalVirág Egyesület hat alkalommal szervezett nyári napközis tábor Barangolás Bábországban címmel. A részt vevő gyermekek nemcsak Gyergyószentmiklósról jöttek, hanem a környező településekről is, a teljes Gyergyói-medencéből, ezáltal a program kistérségi jelleget öltött. „A Báb mesterek, vagyis mi Bábpródokká avattuk a gyerekeket, megtanulták a Bábhimnuszt, esküt tettek, hogy betartják Bábudvar törvényeit, majd kezdetét vette a munka. A programban bábtorna, ujjtorna és hangszámtorna, drámapedagógiai játékok szerepeltek, majd megtörtént a szereposztás. A Bábpródok megtervezték a bábokat és a tervek alapján elkészültek bábok, majd a díszlet, és sor került próbákra, majd utolsó nap, a családtagok, barátok bevonásával bemutatásra kerültek a rövid előadások. Az előadások zenei hátterét ugyancsak a gyermekek biztosították, minden gyerek tagja volt az apródkórus-

• A SZERZŐ FELVÉTELEI

• Csodateremtés. Elérhető közelségbe kerül a gyerekekhez a színház varázsa

nak, amely ismert gyerekdalok újraszövegezésével zenei betétet biztosított az előadásokhoz” – ismertette Virág. A HalVirág Bábszínház triója folyamatosan képezi magát, bábanimációs technikákról szóló workshopon vesznek részt, és Bonczidai Dezsőtől, a marosvásárhelyi Ariel Színház bábszínésztől tanulták meg többek között, hogy a wayangbábok karjai miként mozgathatók a csempuritokkal, a kézmozgató pálcákkal. Népmesemondó képzésen is részt vettek Marosvásárhelyen nemrég, hogy fejlesszék tudásukat.

A HalVirág Egyesület jelenleg hazai és magyarországi kiírásokon pályáz. A bérelt helyiség nyújtotta lehetőségek a bábosoknak és a közönségnek is sokat jelentenek, működése pedig a Hargita Megyei Tanács, a Communitas Alapítvány, a Bethlen Gábor Alap és a helyi önkormányzat támogatásának köszönhető. A társulat tagjai készítik a bábokat, besegít a díszlet- és bábkészítésbe a Figura Stúdió Színház korábbi munkatársa, Tamás Anikó, az előadások szövegét Virág állítja össze, az előadás zenéjét pedig Szabó Zsófia tanítónő.

Borsos Virág az első előadást is hiánypótlónak szánta. „Úgy éreztem, Gyergyóban hiánycikk a bábszínház. A klasszikus, hagyományos paraván mögött elbújt bábszínészes bábszínház. Legtöbbször nem látogatnak el a hivatásos vagy akár amatőr, vándor bábszínházak a kis települések óvodai csoportjaihoz. Előfordult, hogy nyolcfős csoportnak játsztunk, olyan is, hogy kis nézőink először találkoztak életükben bábszínházzal” – mesélte az ötletgazda.

A HalVirág Bábszínház rendszeresen tart előadást a Gyergyószék falvaiban is, és már több alkalommal jártak a fakánálbábuk Csíkszéken, Udvarhelyszéken, Menaságban, és több fesztiválra is meghívták őket. Megfordultak Tusványoson, SicFesztén, sőt a budapesti Székely Fesztiválon is. A HalVirág Bábszínház karitatív előadásokat is tart. „Előadásainkat elvisszük a Napsugár az Esőben Egyesület által működtetett, értelmi fogyatékkal élő fiatalokat és felnőtteket fejlesztő központba, többször játszottunk a Szent Erzsébet-öregotthonban, Bőjte Csaba testvér Szent Anna-gyerekotthonában is, illetve az Ora International Ökumenikus Segélyszervezet Szívárvány alatti gyerekotthonában is több alkalommal ajándékoztuk meg a kicsiket. Nemrég a 72 óra kompromisszumok nélkül elnevezésű programhoz csatlakozva volt kellemes meglepetésben résznünk, az önkéntesek kimeszelték a Bábudvart. Amit mi kaptunk, óriási nagy ajándék volt, és természetes, hogy nemcsak kapni szeretünk, hanem adni is, ezért döntöttünk úgy, hogy amíg nálunk meszeltek, addig mi a öregotthon lakóit ajándékoztuk meg” – mondta Borsos Virág, a HalVirág Egyesület vezetője. Jövőben is bővül a repertoár, ám hogy mivel, az meglepetés lesz. Mindenesetre a paraván mögött dolgoznak, alakul a történet, amely egy legendát dolgoz fel.

BARICZ TAMÁS IMOLA

Strasbourgba vinné a sepsiszentgyörgyi gimnázium ügyét az Erdélyi Református Egyházkerület

Visszaállamosították a Székely Mikót

Strasbourgban próbálja visszaszerezni a visszaállamosított sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumot a református egyház. Ezzel tartóznak az iskolaépítő elődöknek, hangsúlyozzák, de Kató Béla püspök szerint az ítélettel nem áll meg az élet.

A strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához fordul az Erdélyi Református Egyházkerület, miután a legfelsőbb bíróság jogerősen elutasította a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium államosított épületeinek a visszaszolgáltatását. A bírói testület háromszori halasztás után döntött a restitúció elutasításáról, az ítélet kivonata szerint megalapozatlannak találta az egyház fellebbezését.

Az egyházkerület bejelentette, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordul jogorvoslatért. „Tartozunk azzal iskolaépítő elődeinknek, hogy minden lehetőséget megragadjunk, hogy javainkat visszaszerezzük, és elődeink által megszabott rendeltetésüket betöltsük. A 450 éves vallásszabadság gyakorlásában, még ha meg is próbálnak akadályozni, nem lehet és nem szabad alkuat kötni. Éppen ezért, ha elvesznek valamit tőlünk, újat fogunk építeni. Ha akadályokat gördítenek elénk, új utakat keresünk. Ha megpróbálnak elhallgattatni, új módot találunk az ige hirdetésére” – áll az egyházkerület MTI-hez eljuttatott közleményében.

Kató: az elvesztett dolgok helyett újakat lehet építeni

Veress Emőd, az egyház ügyvédje egy korábbi sajtótájékoztatón a jogerős ítéletet a jogállamiság tesztjének nevezte, és közölte: kedvezőtlen ítélet esetén a strasbourgi emberjogi bírósághoz fordulnak. „Az utókornak tartozunk azzal, hogy minden lehetőséget kihasználjunk” – fogalmazott.

Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke a legfelsőbb bíróság döntése után úgy nyilatkozott: a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium visszaszolgáltatásának az elutasítása azt jelzi, hogy a román állam eldöntötte a restitúció leállítását. „Rendkívül szomorúak vagyunk amiatt, hogy bármit tehetünk, és bármit hozhatunk fel az igazunk mellett, ezt sehol, semmilyen fórumon nem veszik figyelembe, mert eldöntötték, hogy nem adják vissza azt, amit a kommunista állam elvett, és nem a válasz minden kérésünkre” – nyilatkozta az MTI-nek a püspök.

Az egyházi előjáró szerint az elutasító ítélet azt is jelzi, hogy a román állam a református egyházat hazugnak, tolvajnak és csalónak tekinti, mert az olyasmit igényelt vissza, ami – az ítélet szerint – soha nem is volt az övé. Felidézte: az egyszer már visszaszolgáltató iskola 2014-es visszaállamosításakor bejelentette, hogy visszautasítja azt a kongruát (püspöki illetményt), amit a román állam ad számára. Hozzátette: ma is érvényesnek tekinti, hogy nem fogadhatja el az illetményt egy olyan államtól, amelyik ilyen ítéletet hoz az egyházzal szemben. A püspök azt is rendkívül rossz üzenetnek tartotta, hogy az ítéletet a román centenárius „előestéjén” mondták ki. Azt is megjegyezte azonban, hogy ezzel az ítélettel nem áll meg az élet, és az elvesztett dolgok helyett újakat lehet építeni.

Fotó: MASZOLRO

• A Székelyföld egyik legrangosabb tanintézete a Mikó

Visszaadták, majd ismét elvették

A Székelyföld egyik legrangosabb iskolájaként számontartott Székely Mikó Kollégium épületeit az 1948-as kommunista államosítás során vették el a református egyháztól. A román állam 2002-ben visszaszolgáltatta az ingatlanokat, de később egy feljelentés nyomán a korrupcióellenes ügyészség (DNA) büntetőper indított a visszaszolgáltatási kérelmet elbíráló bizottság tagjai ellen. Ezeket 2014 novemberében jogerősen felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, az ingatlanokat újraállamosították. Az egyház újabb restitúciós kérését 2016 májusában elutasította a restitúciós bizottság. Az elutasító határozat megsemmisítéséért indított perben első fokon eljáró brassói táblabíróság nem fogadta el az egyház érveit. A legfelsőbb bíróság a Brassóban 2016 decemberében hozott ítélet ellen benyújtott egyházi fellebbezés ügyében hirdetett ítéletet.

Veress Emőd jogász egy korábbi kolozsvári sajtótájékoztatón elmondta, a restitúciós bizottság az egyházkerület kérését 2016. április 21-én azzal az érveléssel utasította vissza, hogy a telekkönyvi nyilvántartásban a Református Székely Mikó Kollégium szerepel az épület tulajdonosaként, ezért az EREK-nek nincs joga visszaigényelni, mert nem volt az ingatlan tulajdonosa.

P. M.

Kolozsvári középiskolások innovatív megoldásai

Kolozsvári problémákra találtak innovatív megoldásokat középiskolás diákok az Innovatory című, a PONT Csoport által kezdeményezett projekt keretében. Balázsi-Pál Ágnes, a csoport ügyvezető igazgatója a javaslatok sokszínűségéről, a gyerekek lelkesedéséről és eredményes munkájukról beszélt.

– Milyen területeken felmerülő problémákra kellett megoldásokat keresniük a diákoknak?

– A csoportok előre meghatározott területekkel kapcsolatban dolgozhattak: egészség, oktatás, fenntartható gazdaság, nemek közötti egyenlőség, környezetvédelem és környezettudatosság. A konkrét megoldási javaslatok között szerepelt egy mobilalkalmazás, amelyen a tananyaghoz kapcsolódó tesztek lehet megoldani és ezeket színház- vagy mozijegyekkel, vagy akár kirándulásokkal jutalmazza. Egy másik csapat a jó jegyeket szendvicssre váltaná be. Meglepetésünkre nagyon sok kezdeményezés a zöldövezetekkel és a parkokkal foglalkozott. Ezeknek a hiánya nagyon foglalkoztatja a diákokat, és azoknál a kezdeményezéseknél is, amelyeknél nem ez volt a központi téma, visszatérő motívum volt a környezetvédelem és -tudatosság. Az egyik nyertes csapat például a Belvedere szálloda mögötti ki nem használt zöld területet tené szebbé, valamint a létező turisztikai információs táblákat is felújítanák. Az Onisifor Ghibu Elméleti Líceum csapata szó szerint mélységeiben tanulmányozta az Erzsébet parkot. A talajelemzéstől a környékbeli lakosok megkérdezéséig mindent bevetettek, hogy konkrét javaslatokat tegyenek a park helyreállítása érdekében.

– Hogyan zajlott a munkafolyamat, és mennyi idő állt a csoportok rendelkezésére?

– A projektben létrejött egy módszer, amelynek alapját a Design Thinking módszer képezte – ez gyakorlati és kreatív, emberközpontú megoldásokra sarkall. Az eljárásban a közös gondolkodás, az együttműködés az innovatív megoldások kidolgozásában, a prototípusok tesztelése, maga az egész folyamat annyira fontos, mint a végeredmény. Ez a módszer az interdiszciplináris alkotást

• Kincses városbeli problémákra keresnek és találnak megoldásokat a fiatalok

szorgalmazza, és hozzájárul a kreativitás fejlesztéséhez. A diákokat a folyamatban tanáraik segítették, a tevékenységek a tanórákon kívül zajlottak, és hat hét állt a rendelkezésükre.

– A környezetvédelmen kívül milyen témakör foglalkoztatta leginkább a diákokat?

– Sok kezdeményezés foglalkozott a városon belüli mobilitással, a függővasúttól egészen addig, hogy hogyan tölthetjük hasznosan a buszon vagy az átjáróknál a várakozási időt. Nekem személyes kedvenceim közé tartoztak azok az ötletek, amelyeknél megjelentek a szociális vagy generációs problémák is. Az Avram Iancu Elméleti Líceum csapata olyan épületeket álmódott meg minden kolozsvári negyedbe, amelyek tisztálkodásra, ruhamosásra nyújtanának lehetőséget a rászorulóknak. A zuhanyzókön és mosógépeken kívül automatákat is elképzelték, ahol fogkrémhez és szappanhoz lehet jutni. Az Anghel Saligny Technikai Kollégium csapata hidat szeretne építeni a generációk között, ők olyan központot képzeltek el, ahol az idősek és a fiatalok közös tevékenységeken vehetnek részt, illetve eszmecsereket folytathatnak.

– Mennyire tűnnek megvalósíthatóknak ezek az ötletek?

– Mi nem megvalósítható ötleteket vártunk a diákoktól, a program elsődleges

célja az volt, hogy a fiatalok tanuljanak meg álmodni, nagyban gondolkodni, új ötletekkel jönni, merjenek felszólalni, javaslatokkal jönni konkrét problémákra. Még azt sem mondhatnám, hogy másodlagos cél volt a megvalósítás, a gondolkodási és munkafolyamat lépéseinek elsajátítására fektettük a hangsúlyt, hogy ezt a fiatalok a későbbiekben is hasznosítani tudják. Ugyanakkor nyilván nagyon örülnénk annak, ha ezekből az ötletekből megvalósulna néhány. A diákok ötletei annyira eredetiek, bizonyos esetekben annyira utánaajártak a problémának, és kielemezték azt, hogy szerintem ezeknek a kezdeményezéseknek mindenképp lesz folytatása. Az ötleteket bemutató gálának konkrét eredménye is volt, hiszen úgy tűnik, elindult a projekt kapcsán a kommunikáció a polgármesteri hivatal és a fiatal csapatok között, valamint a Kolozsvári Kulturális Központ is megszólított néhány diákcsoportot azzal, hogy konkrétan kezdjenek el együtt dolgozni, és a fiatalok javaslatait be tudják venni saját projektjeikbe. Sőt maga a program felülmúlta az elvárásainkat, ezért a jövő évben mindenképp szeretnénk folytatni, és nemcsak Kolozsváron, hanem több erdélyi városban is.

BEDE LAURA

Tele van a Jézuska feje karácsonyfatalpakkal

A Jézuska minden évben ugyanazt a karácsonyfatalpat hozza vissza nekünk, felismerem az elhajlott lábáról. Csodálkozom, hogyhogy nem keveri össze, hiszen a világ minden gyerekének a karácsonyfatalpát észben kell tartania. Tele van a Jézuska feje karácsonyfatalpakkal. Nem tudom pontosan, mennyi az a világ minden gyere-

vinni az ajándékokat is a világ minden gyerekének.

Az iskolában Barnuska azt mondta, hogy nem is a Jézuska hozza a karácsonyfát, meg az ajándékot, meg nem is az angyal, mert ő kifigyelte tavaly, hogy az apja rángatja elő a fészereből a fenyőfát, és az apja nem angyal, meg nem is csecsemő. A csecsemők nem baj-

az ellenőrzőnkbe, hogy holnap 14.30-kor satöbbi. Mit akar a Bagolyné, kérde anyám, azt hogy a Jézuska van, vonok vállat, de már mennék ki, tudom-tudom, sál, sapka.

Mikor anyám elmegy másnap a szülői értekezletre, nagyanyám odahív magához, és elmondja, hogy a Jézuska nincs, vagyis szűzanyám, hogyne lenne, de nem ő hozza a karácsonyfát. És az ajándékot, kérde, azt sem, mondja, elég nagy vagy már, hogy megtudd. Anyádnak meg ne mondd, hogy megmondtam, mondja. És hazudni nem szép dolog, teszi hozzá bizonytalanul.

Még ötöt kell aludni, és jön a Jézuska, mondja este anyám, ja, mondom, igen. Másnap megtalálom az ágyneműtartóban az ajándékot, majdnem olyan, amilyet kértem. Ezek szerint tényleg nem a Jézuska hozza, hiszen még meg sem született szegény. Bemehetek a fészerebe, kérde nagyapámat. Holnap, mondja.

Anyám arról beszél nagyanyámmal, amikor azt hiszi, nem hallom, hogy mekkora seggfej a Barnuska anyukája. Hogy azt mondta a szülői értekezleten, hogy az ő gyereke nem gyengeelméjű, hogy dedós mesékkel traktálja, és hogy a többi anyuka tehet neki egy szívességet a gyengeelméjű gyerekekkel együtt. Most mondd meg, mekkora seggfej, méltatlankodik anyám. Jó nagy seggfej, hagyja rá nagyanyám, közben odakacsint nekem, hogy mi azért tudjuk, amit tudunk. Tetszik ez a szó: seggfej, de anyám előtt nem mondhatom, mert kapok egy nyaklevest. Az iskolában megtanítottam már Alpárnak, és Zsoltinak. Seggfej, mondja Alpár, seggfej, morzsolgatja Zsolti.

Most már nem kell többet iskolába menni, csak ha már kicseréltük a falinaptárt. Karácsony előtt két nappal havazik egy órát, szép nagy pelyhekben hull a hó, de el is olvad, amint földet ér. Nem lesz idén fehér karácsony, mert Katalin kopogott, mondja nagyanyám. Katalin egy seggfej, gondolom. Még egyet kell aludni, és jön a Jézuska, mondja anyám. Ühüm, mondom, és indulok kifelé. Sál, sapka.

• FARKAS ILONA JANKA, 10. OSZTÁLYOS

- „A Jézuskának nincs annyi ereje, hogy kiegyenesítse a karácsonyfatalpat, hiszen újszülött szegény. (...) Bemehetek a fészerebe, kérde nagyapámat. Holnap, mondja.”

ke, de biztosan nagyon sok, még az is lehet, hogy több mint száz. Anyám szerint a Jézuska egy külön fiókban tartja a mi karácsonyfatalpunkat, fent a padlásán egy régi kiszuperált szekrényben, hogy biztosan megtalálja minden évben. Én egy kicsit remélem, hogy egyszer mégis elfelejti, hova tette, és akkor kénytelen lesz hozni egy újat. Nem rossz kis karácsonyfatalp ez, csak elhajlott az egyik lába. A Jézuskának nincs annyi ereje, hogy kiegyenesítse, hiszen újszülött szegény, és akkor még ki kell

szosak, és nagyon ritkán olyan nagyok, mint egy apa. Katika egész nap sír, amikor Barnuska neki is megmondja, hogy a Jézuska nincs, vagy ha van, nem hoz ajándékot. Bagolyné, a tanító néni simogatja a Katika buksiját, amiből jön ki a sok könny meg takony. Másnap bejön a Katika anyukája, és kezdődik a fesztivál. Rázza az öklét a Katika anyukája, hogy az ő gyerekének senki ne mondja, hogy a Jézuska nincs, és ha ő egyszer elkapja a Barnuska anyukáját, meg így meg úgy. Bagolyné külön szülői értekezletet tart másnap, bele kell írjuk

VARGA LÁSZLÓ EDGÁR

Beszélgetés Szávai Géza íróval rendhagyó irodalomórairól

Szellemi élményünk: a gyerekek

Szavai Géza író a sóvidéki Küsmödőn született, Magyarországon él, Erdélyben is tart előadásokat iskolákban, hogy megszerettesse a könyvet, az irodalmat az ifjúsággal. Az író életpályájáról, munkásságáról és hitvallásáról is beszélt.

– Mit adtak neked a küsmödi gyermek-
évek, ami egész életedben végig kísér?

– Természeti embernek születtem egy székelyföldi apró településre, a Hargita megyei Küsmödre. Amikor egyetemi hallgatóként az akkor éppen divatos könyveket olvastam a „primitívekről”, finomabban szólva a természeti népekről, azt mondtam, mit tehetnék, tuti, hogy én is primitív vagyok. Tizennégy éves koromig olyan természetközelségben, ha tetszik: természeti közösségben éltem, hogy onnan úgy tereltek be a székelykeresztúri gimnáziumba, mint egy ridegtartásban élő borjút a legelőről. De mindmáig óriási szerencsének érzem, hogy „természeti emberként” nőhettem fel. A természet szereplői nem – na jó: ritkán – rinyálnak. Mindig teszik, amit lehet. Na, és jelentékeny útravaló a humor-érzék, a derű kultúrája. Nekem idősebb koromra (most még csak hatvannyolc esztendő fiatal ember vagyok) feltehetően egyetlen bánatom marad a gyerekkori hiányérzet rubrikában: ebben a környezetben nem kaphattam meg a lehetőséget a matematikai képességek kiélésére. Ez később sosem pótolható igazán. Zongorázni is négyéves korban kellene elkezdni. Ha van zongora, és ha akad, aki a hangszerhez ültessen, tanítson... Mégis, ebben a kis faluban tapasztaltam meg életre szólóan a tanulás és a tanítás valóban határtalan tágasságának élményét. Kicsi a falu, csak alsó tagozatos az iskolája, az is osztatlan. Ez azt jelenti, hogy csupán két tanító van, egyik egy „osztályban” (inkább teremnek nevezném) tanítja az elsősokeket és harmadikosokat. A másik tanerő, szintén egyetlen teremben, ös-szevonva tanítja a másodikosokat és negyedikeseket. Egy érdeklődő gyerekek tehát másodikos korára gyakorlatilag már „átroboghatott” a negyedikes tananyagot is. Fantasztikus élmény volt., hogy nem korlátozzák az intellektusodat. Csak az egyetem után egyéves újságíróképzésben éreztem az egyszerre céltudatos és ugyanakkor

• Erdőszentgyörgyi kis olvasó Szávai Géza könyvével a kezében

szabadságot kínáló „oktatásnak és okulásnak” azt az élményszerű tágasságát, amit kisgyerekkoromban Küsmödőn. Beszélgetésünk „közoktatással” foglalkozó lapban jelenik meg, ezért az elhangzottakhoz hozzátenném, hogy a fogalom úgy teljes, ha természetszerűen társítjuk hozzá a „közokulást”. Megeshet, hogy az én első látásra hátrányosnak tűnő gyerekkori helyzetem lámcsak, végül előnyösnek minősül. Az unokáim Waldorf-iskolába jártak, nekik mondtam: én a legjobb Waldorfban tanultam Küsmödőn. Ez azok számára is talán megerősítést kínál, akik szerte Európában és a nagyvilágban osztatlan magyar iskolákba járnak. Egyre többen vannak, a szülők – területileg szabad – munkavállalásának függvényében. Fontos, hogy „felkínáltassék” minden gyereknek a tudás széles spektruma,

és ő abból képességei szerint élményszerűen választhasson. Nekem ez megadott.

– Mikor kezdte el az írás iránt érdeklődni, illetve mi sarkallt erre?

– Minden gyerek magán tapasztalja, és látja társain a megszólalás, a beszélni tanulás erőlködő mutatványait. Nem semmi, amikor kicsi gyerekként kézzel-lábbal beszélünk. Hatalmas és meghatározó a testi-lelki-szellemi erőfeszítés, amivel ki akarjuk fejezni, meg akarjuk érteni magunkat – és mi is meg akarunk érteni másokat. Én az írás – írni tudás – utáni vágyakozást is ide sorolom. A kisgyerekek amikor rajzol, általában azt mondja: ír. Kisgyerekkorban még a látást is tanuljuk: nyúlnánk a Holdért, de meg kell tanulnunk, hogy nem érhetjük el... Minden eszközt használni akarunk,

• Szávai Géza író rendhagyó módon közelíti a gyerekeket az irodalomhoz

manapság a rajz mellé társul a mobiltelefon, vele a fényképezés stb. Én sajtóságon úton találkoztam az írással: társult hozzá a fontosság fogalma. Azt rögzítjük írásban, ami fontos. Az írás fizikai aktusa sem volt mindig könnyed művelet. Mózes még kőlapokra véste a parancsolatokat, ahol én felnőttem, ott néhány generációval ezelőtt fába, kőbe rótták a jeleket, a nyelvben azóta is „rójuk a sorokat”. Szövegek sírkőre, faragott kapura vésődtek. Szóval: ebben a hagyományban firkálni csak a hóba, porba lehet... Minden gyerekben működik ez az ösztön, amiről beszélek. És a különbségtétel szükségessége is jelentkezik benne. Mindenki ír – az életével – legalább egy regényt. Megalkotja „előben” a saját életét. Néhányan továbbmegyünk. Leírjuk, papírra vesszük fontosnak tartott történeteinket. Én hatodik osztályos koromban vettem papírra a szeretet utáni vágyamat, szüleimmel való viaskodásom történetét, aztán a füzetet eldugtam. Megfeledeztem róla. Harmincéves lehettem, amikor apám – évtizedek után is kellő tapintattal – elem rakta. Ez első elbeszélsem szó szerint olvasható a *Ragyog az ég, akár az aszfalt* című könyvemben. Szóval mindannyian írjuk az életünket, néhányan, írók le is írunk életeket – lényegi különbséget (írói nagyképűségre okot) nem igazán látok. Az igazi különbség szerintem itt húzódik: sem a megélt emberi életünket, sem a gyakran kitalált regényeinket ne firkáljuk

könnyedén... A fontos emberi történeteket, mintha vésnénk. Ha úgy tetszik: a kollektív tudatba, közös emlékezetre méltónak ítélve.

– *Melyek könyveidnek üzenetei, motívumai, amelyek egy mai erdélyi iskolás számára is irányadóak lehetnek?*

– Szeretném, ha *Székely Jeruzsálem* című könyvemet minden magyar iskolás a kezébe vehetné. Mert nem nő fel úgy az ember gyereke sem Erdélyben, sem a világ bármelyik szögletében, hogy ne tenné fel magának a kérdést: ki vagyok én? Ennek a könyvnek az alcíme: *Esszéregény az identitásról*. Az esszéregény megjelölés azt jelenti, hogy a könyvben semmi nem kitaláció, minden sora igaz. Ez a mű szakít azzal a panasz-elvű hagyománnyal, amelyben még én is felnőttem. Amely szerint nem ért meg minket a világ, nem méltányolja tragikus, igazságtalan fordulatokban bővelkedő történelmünket. Én azt mondtam: ha nem ért minket a világ, akkor az a feladat, hogy megértssem magunkat a világgal. És elkezdtem írni a mi emberi történetünket úgy, ahogyan egy ötesztendő gyerek találkozik a világgal és benne a saját történetével. Márpedig ez a nézőpont közös – tehát megérthető, átélhető – a földkerekség bármelyik embere számára. Azt hittem, az igen kényes témák miatt szükség lesz legalább harminc esztendőre, amíg a könyv felszívódik a közösségi tudatba. De mint-ha gyorsulna a folyamat, több nyelven

megjelent, magyar nyelven a hatodik kiadásnál tartunk. És ami meglepő, újabban az európai identitással kapcsolatos, nagyon őszinte megközelítések miatt vált ki egyre fokozódó érdeklődést a könyv.

– *Honnan jött az ötlet, hogy Kárpát-medence-szerte rendhagyó irodalomórát tarts?*

– A rendszerváltozások legnagyobb vesztesei a gyerekek voltak. Megszűntek intézményeik, azóta is fájdalmasan torlódnak a hiányok, elmulasztott lehetőségek. Hiába, a gyerek nem szavazó, nem figyel rá a politika. Némi eredménytelen panaszkodás után a rendelkezésemmre álló felületeken, napilapban, folyóiratban indítottam rovatokat a gyermeki kreativitásnak. Három évtizede ismételtetem: tegyük élményünké a gyereket, hiszen valóban fantasztikusak – és tanulságosak – a világra ráébredő elme megnyilatkozásai. Előfordult, hogy több évig ki sem mozdultam, teljesen bezárkóztam egy-egy készülő regénybe, de ha iskolákba, gyerektalálkozókra hívtak, arra mindig szakítottam időt.

– *Mi a menete egy ilyen rendhagyó irodalomórának?*

– Óráról órára változik, de a lényeg, hogy megértsük, az ember életében olykor három perc is sorsdöntő fontosságú lehet. Akkor hát ezt a negyvenöt percet

„Ha nem ért minket a világ, akkor az a feladat, hogy megértssem magunkat a világgal. És elkezdtem írni a mi emberi történetünket úgy, ahogyan egy ötesztendő gyerek találkozik a világgal.”

tegyük kölcsönösen emlékeztetéssé. És készüjünk életünk sorsdöntő „három perceire”! Mert nem könnyű gyereknek lenni. A kis emberből fiatalember, majd felnőtt ember lesz. Tehát, ami a felnőtté, az – távlataiban mindenképpen – a tiéd is. Szeretném, ha felnőttként majd végigolvasnád a *Székely Jeruzsálem*-et. A Bibliába is beleolvasol már gyerekként... És mindig felolvasok féloldalmnyi-oldalmnyi részletet a *Székely Jeruzsálem* gyerekvilágot idéző fejezeteiből. Tökéletesen értik. Az

önazonosságra ébredés, de főként az önértékelés a gyerekkor talán legnagyobb problémája. Egyik gyerekkönyvem címe kérdezve állítja: *Én ne lennék eszes gyerek?* Bizony, mind azok vagytok valamiképpen! Harminc éve kitarthatóan kérdezem: eszes gyerekek vagytok, szerintetek hazudni szabad? És harminc éve érvelek, hogy a vidám, cseles füllentés, hazugság intellektuális fegyver. Ha reménytelen helyzetben az egri vitéz sajnálkozva kiáll a már nem tartható vár falára, és azt kiáltja a törököknek, hogy meneküljenek, mert itt benn újfajta puskák garmadát kovácsolták, ő pedig nem szeretne egy egész török ármádiát fáradtságosan eltemetni... és a török megfutamodik, nos akkor ez a hazugság egy várat, egy közösséget eredményesen védő fegyver. Gyakran tisztáznom kell, hogy a tízparancsolat sem a hazugságot tiltja. Meg kell nézni a Szentírást, ott az szerepel, hogy a tiednek ne hazudj, ne árts nekik. De nehogy már az őszinteség butaságával, inkább: buta őszinteséggel kiszolgáltasd magadat és tiedet az ellenségnek! A vicces füllentés pedig öröm- és vidámságteremtő szellemi játék. Ezért kell ismerni a legnagyobb magyar füllentő, a vidám Hány János nevét, aki előtt nem kisebb zeneszerző hódolt, mint Kodály Zoltán... És derűt csíholni három perc alatt is lehet. Egy-egy papírlapot kap minden gyerek, a lapon rajzkezdemény. Ezt kell három perc alatt – rajzzal, szöveggel, bármivel – viccesre kiegészíteni. A háromperces derűs műveket villámgyorsan átnézem, a gyerekek előtt értékelem, és a legsikerültebbeket jutalmazom. Könyveimben, összeállításokban meg is jelentetem. A már sok ezer lapból álló folyamatosan gyarapodó, az egész magyar nyelvterületre kiterjedő gyűjteménnyel igen érdekes kísérlet bontakozik, de túllépni minden területi határt, ha erről most mesélni kezdenék.

– *Melyek azok az erdélyi városok, ahol ilyen rendhagyó irodalomórákat tartottál már, és hol érezted magad a legjobban?*

– Nagyon sok iskolában, könyvtárban voltam, budapestiektől kezdve a legtávolabbi, legkisebb falvakig, és nem akadt hely, ahol ne éreztem volna jól magamat a gyerekekkel. Kisebb falvakban eljöttek a szülők, nagymamák is. Fel tudtam mutatni nekik is a *Gyermekvilág* trilógia felnőttek számára készült köteteit. A hazugság forradalma a fikciótudat születését (minden művészet alapfeltételét) járja körül. Amikor a négyéves kisgyerekek csíkos törülközőt dob egy székre, és

• Szávai Géza: „tanulságosak a világra ráébredő elme megnyilatkozásai”

azt mondja rá nevetve: zebra! – akkor hazudik? Hát innen indultunk... A többször kiadott *Láss csodát* (a rajzban gondolkodó gyermek) kötetemet a trilógia harmadik darabjával, a nyelv születést vizsgáló, *Ribizlikávéval* régóta használják a magyarországi pedagógusképzésben. De segít ez a trilógia a szülőknek is: intellektuális élményünké tenni a gyermekeinket.

Kérdésre visszatérve, én inkább egy kényelmetlen jelenségről beszélnék, minden köntörfalazás nélkül. Iskola és élő irodalom (író) kapcsolatáról. A helyét kereső mai irodalom a szabadságával élve gyakran fogalmaz nyelvileg szabadosan. Tanár kollégák elmondják: már a kortárs irodalmi lapok megrendelése és ajánlása is igen kockázatos. Hiszen tele vannak polgárpukkasztó szövegekkel, amelyektől ők – egyelőre – megkímélnék a gyerekeket. És kockázatosnak érzik polgárt pukkasztani akár író meghívni az iskolákba. Inkább nem hívnak írókat. Egy tévés riporter minap kérdezett rám egyik gyerekrendezvényünk után: miként egyeztettem össze, hogy gyerekeknek is írok, ugyanakkor olyan regényem is van, mint a *Makámaszútra*. Amire azt felelem, hogy a gyerekekkel, az iskolákban szóba sem kerül a felnőtteknek

íródott regény. Felnőttként majd elolvashatja ezt a könyvet is, akinek felkelti a kíváncsiságát. Mivel ismerik az állásponthoz, engem már nem félnek meghívni az iskolák. Én pedig fontosnak érzem itt is emlékeztetni: az iskolákban leendő polgárokat nevelnek. Ezeket a leendő polgárokat tudással, jóérzéssel meg más effélével próbálják éppen feltölteni. Itt nem illik a vendégnek celebkedve, harsányan polgárt pukkasztani, hiszen ezek a tanulók még nem is polgárok... A nagy prédikátor Bornemisza Péter szövegeit is válogatva tesszük a gyerekek elé. Ami engem illet, fiatalkoromban, ifjú apaként felmerült a tudatomban egy szókapcsolat: „lépcsőzetes irodalom”. Gyermekirodalmi ténykedésem során később ezt szerettem volna megvalósítani. Kisgyerekkortól a kamaszkorig lépcsőzetesen ellátni olvasnivalóval a gyereket. Az elsőöknök szánt *Burgum Bélus*, *Piroska és a fakastól* a negyedikes-ötödikesekhez szóló *A Zöld Sivatag Vőlegényén* át a kamaszkori olvasmányig, a megjelenés előtt álló *Égi elefántokig*.

SZATMÁRI BENCE

A szamosújvári kollégiumban élő gyerekek népzeneoktatáson, kézműves foglalkozáson is részt vehetnek

Mezőségi szórványdiákok „pótszülei”

Végigkísérhetik a középiskolás diákok életét, tanulmányait azok, akik részt vesznek a Téka Mezőségi Szórványkollégiumban működő Keresztszülő programban. Balázs-

– A Téka Mezőségi Szórványkollégiumban élő, szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek támogatása érdekében már közel húsz éve működik a keresztszülőprogram a szamosújvá-

a bentlakásunk számára. Azért találtuk ki, hogy annak a diáknak, aki szociális hátránnyal rendelkezik – például nagyszülő vagy csak egy szülő neveli – legyen még egy úgynevezett pótszüelője,

- Az úgynevezett keresztszülőprogramban részt vevő mezőségi diákok. A gyerek nem a pénzt kapja meg, a pótszüelő a bentlakási szolgáltatás költségeinek egy részét fedezi

Bécsi Enikő programfelelős, a Téka Alapítvány gazdasági ügyvezetője a gyerekek támogatásáról, a szamosújvári intézményben zajló tevékenységekről számolt be.

– Mióta működik keresztszülőprogram a szamosújvári kollégiumban, illetve milyen céllal hozták létre ezt a kezdeményezést?

ri intézményben. Körülbelül a bentlakás 2000-es megalapításától kezdődően minden év szeptember-októberében meghirdetjük a programot, és olyan személyek jelentkezését várjuk, akiknek anyagi helyzete lehetővé teszi, hogy folyamatosan biztosítani tudják egy általuk kiválasztott mezőségi gyerek anyanyelven való tanulásának teljes vagy rész-költségeit. Ez nagyon hasznos program

aki gondját viseli. A támogatók száma évről évre változik, általában tíz-húsz között mozog. Amikor kitesszük a felhívást, és megjelenik a médiában, egyből jelentkeznek 3-5 ember. Ezt egyébként nem egy éves programnak szántuk, és a keresztszüők is általában négy évig vállalják a támogatást. Tehát egy iskolaszakaszon, ötödiktől nyolcadikig végigkísérik a diák életét, tanulmányait, és ha továbbra is

szeretnének részt venni a projektben, akkor egy újabb ötödikes diáknak segíthetnek.

– Miben nyilvánul meg ez a segítség, mit ajánlanak fel a keresztszülők?

– Főként pénzbeli támogatásról van szó, és változó, hogy havonta vagy háromhavonta nyújt segítséget a keresztszülő. Egyesek ajándékokat adnak, vagy elviszik kirándulni a gyereket, mások nem veszik fel a kapcsolatot a diákkal, mert úgy gondolják nem fontos, hogy a tanuló tudja, kitől származik a pénz. Fontos megjegyezni, hogy a gyerek nem a pénzt kapja meg, hanem a keresztszülők a bentlakási szolgáltatás költségeinek egy részét fedezik, valamint ünnepkörökön ajándékokat adunk, élelmiszer-csomagokat állítunk össze, vagy egészségügyi problémákat oldunk meg ezekből a támogatásokból, például fogorvosi, szemorvosi kezelést.

– Mennyibe kerül a diákoknak a bentlakási szolgáltatás egy hónapra, és ez mit tartalmaz?

– Egy diák havi bentlakási költsége 600–700 lejbe kerül, ez heti ötnapi étkeztetést jelent, délutáni szilenciumot biztosítanak szakképzett pedagógusokkal, és hétvégére hazaszállítják a gyerekeket bérelt buszokkal. Ebből az összegből szoktak a keresztszülők vállalni bizonyos részt. Öt, tíz, húsz százalékot, mindenki lehetőségei szerint. Sosem határoztuk meg, hogy csak akkor lehet valaki keresztszülő, ha ezt az összeget befizeti.

– Hány diák költözött be szeptemberben a kollégiumba, illetve főként honnan érkeztek?

– Jelenleg 121 diák van a szórványkollégiumban, közülük tizenháromnak van keresztszülője. A bentlakásba olyan településekről jönnek diákok, ahol már megszűnt a magyar nyelvű oktatás, már nincs is iskola, vagy olyan szakot szeretnének választani – a középiskolások –, amely nem szerepel a helyi tanintézmény listáján. Semmiképp nem tartjuk jónak, hogy olyan diákokat hozzunk el, vonzunk be ebbe a programba, ahol még van magyar osztály, és működik iskola. A magyar nyelvű oktatás megszűnt például Kolozs megyében Feketelakon, Melegföldváron, Pusztakamaráson, illetve Maros megyében Nagysármáson. Utóbbi városban elsőtől nyolcadik osztályig még van magyar nyelvű oktatás, kilencedik osztálytól már csak románul tanulhatnak

a diákok – sokan ekkor választják a szamosújvári Kemény Zsigmond Elméleti Liceumot és a szórványkollégiumot. Borsa völgyében – ahová tartozik Lózsárd, Alsótők, Felsőtők – már az elemi oktatás sem folyik magyar nyelven. Az ottani elemisták a választói Kallós Alapítványhoz járnak, az általános iskolások pedig átmennek a Téka Alapítványhoz és a szamosújvári magyar iskolába.

– A délutáni tanulás után milyen tevékenységen vehetnek részt a kollégiumban élő diákok?

– Bár a fő cél a tanulás, számos külső programot szervezünk a kollégiumban

élő gyerekeknek, próbáljuk ugyanazokat a lehetőségeket nyújtani, mint amelyekkel a szamosújvári diákok rendelkeznek. Tanulóink a délutáni tanulási idő után részt vehetnek népzeneoktatáson, néptáncon, kézműves foglalkozáson, el szoktuk vinni őket csoportosan színházba, valamint focizni, barantázni járhatnak. Rengeteg tevékenységet szervezünk, hogy ne csak a tanulás, hanem a nevelés is benne legyen ebbe az öt napba, amit itt töltenek a diákok.

BEDE LAURA

A Téka Alapítvány szerteágazó tevékenysége

A Téka Alapítvány 1993-ban alakult a Kolozs megyei Szamosújváron. Célja a közművelődés, oktatás, ifjúság- és közösségfejlesztés a mezőségi szórványban. Az alapítvány a magyar kormány egyik „Nemzeti Jelentőségű Intézménye”. Az erdélyi Mezőség magyarsága a történelem során sok csapást elviselt, miközben jelentős kulturális és történeti értékekkel járult hozzá a magyar nemzeti örökséghez. Ezt a tényt tudatosítva, a romániai rendszerváltás után lépésről lépésre építkeztek/építkeznek úgy, hogy a szórványhelyzetet nem hátránként, hanem feladatként fogják fel. Feladatuk, hogy végvárat építsenek, azért hogy a magyar nyelvi- és a kulturális határokat a mi régiókban is megvédjék.

Intézményeik: Téka Szórvány Művelődési Központ, Téka Mezőségi Szórványkollégium, mezőségi táborközpont – tájház és közösségi központ – Feketelak, közösségi ház – Szépkényerüszentmárton, mezőségi szórványiskola-központ épülete.

Intézményeikben három nagy program keretében több projektet, tevékenységet bonyolítottak le.

Az egyik a közművelődési, kulturális szórványprogram: a heti órarend alapján megszervezett rendszeres tevékenységeken több mint 600 személy vesz részt. Nagy rendezvényeik egyik meghatározó célja, hogy kulturális szinten el- és visszafoglalják a minket megillető (köz)tereket.

A Mezőségi Szórványoktatási Program összehangolt és tervszerű módon, hosszú távon biztosítja a mezőségi szórványközösség anyanyelven történő oktatását.

A program keretében az alapítvány egy kollégium létrehozását, működtetését és a mezőségi szórványoktatási központ felépítését vállalta.

A Téka Mezőségi Szórványkollégiumot 2000-ben hozták létre. Az 5–12. osztályos célcsoport a választói Kallós-kollégiumból és mezőségi falvakból származik. A 2016–17-es tanévben 126 diákról gondoskodtak. A Mezőségi Magyar Oktatási Központ 2016 őszén kezdte meg működését Szamosújváron. A projekt indoklása az volt, hogy úgy érhetünk el jelentős eredményeket az asszimiláció megfékezésében, ha magasabb színvonalú, jobban felszerelt, és kedvezőbb háttérfeltételekkel rendelkező oktatást tudunk felmutatni, mint az átlagos többségi intézmények.

Az alapítvány tövidéki térségfejlesztési programot is indított azzal a céllal, hogy támogassák a tövidéki falvak modernizációs törekvéseit. A Tövidék-program fontosabb célkitűzései: helyi akciócsoportok létrehozása a települések közösségi életében felelős személyek együttműködésével, a helyi anyagi és szellemi erőforrások feltérképezése; tájházak létrehozása minden nagyobb szórványtelepülésen; multifunkcionális közösségi terek kialakítása és felszerelése; a programban résztvevő települések turisztikai, idegenforgalmi népszerűsítése (honlapok, turisztikai reklámanyagok készítése, kulturális útvonal kialakítása); a helyi kulturális kínálat minőségi rendszerben történő bemutatása.

A nyelvtanulás legyen szenvedély, kíváncsiság, öröm

Harmadik alkalommal szervezte meg a Sapientia Erdélyi Magyar Tudomány Egyetem marosvásárhelyi karának alkalmazott nyelvészeti tanszéke a SapiTranslatio fordítóversenyt, amelyre 199 középiskolás diák és egyetemi hallgató iratkozott az angol nyelvpárra, illetve 37 diák a német nyelvpárra. Összesen hét Maros megyei középiskolából: Marosvásárhelyről, Szászrégenből és Nyárádszeredából, illetve több egyetemi központból: a Temesvári Nyugati Egyetemről, a Marosvásárhelyről Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány- és Technológiai Egyetemről, valamint a Sapientia EMTE csíkszeredai és marosvásárhelyi karáról. A versenyzőknek

„Tévéton járnak azzal, hogy nagyon rövid idő alatt akarnak idegennyelveket tanítani a gyerekeknek. Ebben van egy paradoxon, ahhoz, hogy egy idegennyelvet megfelelően el tudjon sajátítani valaki, ahhoz elsősorban az anyanyelvét kell nagyon-nagyon jól ismernie.”

angol/német–magyar, magyar–angol/német, angol/német–román, román–angol/német nyelvpárral kellett bizonyítaniuk tudásukat.

„Először alig mertem megszólalni”

A legtöbb középiskolás versenyző a Bolyai Farkas Elméleti Líceumból érkezett a megmérettetésre. Közülük a 11. osztályos Oltean Annamária számolt be arról, hogy miért jelentkezett a versenyre, és miért fontos számára egy ilyen megmérettetés. Elsősorban az újszerűsége jelentett kihívást, ugyanis nem a tantárgyversenyeken szokásos módon mérték fel a tudásukat, ahol három óra áll a diák rendelkezésére, hanem különböző feladatokat oldottak meg, amelyek a nyelvi kompe-

tenciájukat tesztelte, a kreativitásukat és a tudásukat. „Úgy érzem, jól ment, mindent sikerült lefordítanom” – mondta a diáklány. A verseny első részében egy feliratozást kellett lefordítaniuk. Egy interjút néztek meg, a szövegét megkapták írott formában is, majd azt kellett román és magyar nyelvre fordítaniuk. Ezt követte egy magyar és román nyelvű szöveg, amit angolra fordítottak, végül nyelvtani tudásukat tesztelték karikázós módszerrel. „Az első ilyenyszerű verseny volt ez, de elhatároztam, hogy ha még megszervezik ezt vagy valamilyen mást, hasonló, jelentkezni fogok” – mondta Annamária, aki szeretne az idei tanév második félévében nyelvvizsgázni angolból, jövőben pedig németből is. Érdeklődésünkre, hogy hol sikerült annyira elsajátítania az angol nyelvet, Annamária elmondta, sokat olvas angolul, a filmeket is eredeti, angol nyelven követi, illetve volt egy program, amelyben ő is részt vett, a Grow, amivel tulajdonképpen megalapozta a tudását. „Először alig mertem megszólalni, de azán kezdtem másokkal, más nemzetiségiekkel beszélgetni, és megjött a bátorságom, egy hónap alatt a B1 szintről eljutottam a B2-re, most a C1-nél tartok” – tette hozzá.

A tömegoktatás hátrányai

Iskoláskorban a legnagyobb probléma, hogy tömegoktatás folyik, a nyelvet pedig nem lehet így tanítani, ami be is bizonyosodott, mert ez a tizenkét év sem elég arra, hogy a fiatalok használható nyelvtudást kapjanak. Aki megtanult egy idegen nyelvet, az nem az iskolában sajátította el, hanem magánúton, vagy úgy, hogy sok rajzfilmet nézett idegen nyelven, vagy volt, akivel beszélgetnie, illetve magántanárhoz járt – vélekedett Szaló Réka, a Sapientia nyelvtanára, hozzátéve, hogy ennek ellenére mégsem változtatnak a nyelvtanítás módszerén. Az ideális csoportlétszám maximum 10-12 ember, de az iskolákban 30-32 gyerek is van egy osztályban. „Az iskolában heti négy órában tanulunk angolul és kétféle németül. Ha a második félévben sikeresen akarok vizsgázni, akkor magánórát kell vennem” – magyarázza Annamária, aki nem zárkózik el a lehetőségtől, hogy külföldön tanuljon, vagy

külföldi projektekbe kapcsolódjon be, illetve kapcsolattartás céljából is szeretne jól beszélni angolul és németül.

Egyre többen mennek külföldi egyetemre

Szaló Réka úgy látja, bár nagyon sok rossz dolog van, és nagyon sok mindenben le vagyunk maradva, a fiatalok jól beszélnek angolul. „Azokról beszélek, akik városban laknak, mert akik vidékről jönnek, vagy kisebb városokból, azokról már kevésbé mondható el ugyanez” – teszi hozzá. A nyelvtanár szerint ennek az a magyarázata, hogy a falusi iskolák-

„Aki megtanult egy idegen nyelvet, az nem az iskolában sajátította el, hanem magánúton, vagy úgy, hogy sok rajzfilmet nézett idegen nyelven, vagy volt akivel beszélgetnie, illetve magántanárhoz járt.”

ban túl gyakran cserélődnek a tanárok, mindenki előlről kezdi a nyelvtanítást, ami a motivációra is rányomja a bélyegét, elveszi a kedvét a tanulónak, úgy érzi, nem sikerül ezt soha megtanulnia. Akik viszont megtanultak angolul, azok közül egyre többen mennek külföldre egyetemre, mert vannak olyan országok, ahol ingyen lehet tanulni, komoly ösztöndíjakat lehet szerezni. Egy másik probléma a nyelvtanításban a tanár szerint az, hogy folyamatosan változni kell, mert olyan dolgot tanít a nyelvtanár, ami folyamatosan változik, és olyanoknak tanítja, akik szintén változnak. „A nyelv egy ember alkotása, amit nagyon sok hatás ér, társadalmi, kulturális szempontból is, és ezt el kell fogadni. A tanárnak pedig bátran kell használnia azokat az új eszközöket, lehetőségeket, amelyek a digitalizált világban megjelentek, amelyekhez sokkal nagyobb lezűrséggel, nyitottsággal kellene odafordulni” – mutatott rá a pedagógus.

Elsősorban az anyanyelvet kell jól ismerni

Arra a kérdésre, hogy milyen adottság szükséges egy idegennyelv elsajátításához, Szaló Réka arra hívta fel a figyelmet, hogy elengedhetetlen az anyanyelv alapos ismerete. „A megmerítkezés az anyanyelvben lassú, csendes folyamat kell legyen a gyerekkorban” – figyelmeztet a Sapientia nyelvtanára, aki szerint egyre kevesebb időt szánnak erre az óvodákban és iskolákban. „Tévéton járnak az azal, hogy nagyon rövid idő alatt akarnak idegennyelveket tanítani a gyerekeknek. Ebben van egy paradoxon, ahhoz, hogy egy idegennyelvet megfelelően el tudjon sajátítani valaki, ahhoz elsősorban az anyanyelvét kell nagyon-nagyon jól ismernie” – hangsúlyozza. Nagyon sok mesét kell mondani a gyerekeknek, sokat kell beszélgetni otthon vele, nyugodtan, nem siettetni, hogy az ő tempójában tanulja meg a nyelvet, és bőven elég, ha hét-nyolc éves korban kezd el a tanulást. „Vekerdi Tamás gyerekpszichológus azt mondja, hogy nem kell, ráér, én viszont a közép-utat ajánlanám, mert valóban felgyorsult a világ, a gyerekek is másak” – mondja a tanárnő, aki arra is felhívja a figyelmet, hogy ha egy nyelvet elsajátít valaki, akkor könnyebben tanulja a másodikat, és aztán a harmadikat, majd egyre jobban látja a hasonlóságot a nyelvek között. Ha már öt-hat nyelvet megtanult és beszél, akkor elér egy olyan szintre, hogy tényleg mindannyian egyformák vagyunk. „Rájövünk, hogy annyira sok közös dolog van, még ha az ember más nyelvet is beszél” – hangsúlyozza.

Nem szabad megszegyeníteni a gyereket

Ha valaki mégis már óvodáskorban elkezd a gyereket angolra taníttatni, az a lényeg, hogy nem szabad kérdőre vonni, hogy ennek vagy annak, hogy mondják? Hogy-hogy nem tudod, hát jársz angol-órára? Ebben a korban nem erről szól a nyelvtanulás, mert mindaddig, amíg nem alakult ki az analitikus gondolkodás módja, ami kilencéves korban történik meg, azt jelenti, hogy ő szívja magába a világot, utánoz tulajdonképpen – addig fő-
lőleges és rossz is ilyen kérdést feltenni, hogy hogy mondják angolul a madárnak. Ezzel elbizonytalanítjuk, megszegyenítjük a gyereket. Amikor angolul tanul az óvoda, tulajdonképpen nem is tanul, hanem utánoz, utánozza a tanárnőt vagy a bábút. „A drámapedagógiában nyakok hiszek.

• A nyelvtudás az otthonosság, magabiztosság érzését nyújthatja az embernek

Nem direkt módon, hanem észrevétlenül szívja magába a gyerek azt a nyelvet” – mutatott rá Szaló Réka, aki szerint az sem rossz, ha már óvodáskorában elkezdi nyelvet tanulni a gyerek, csak nem szabad túlzásokba esni. Például vannak olyan óvodák, ahol csak angolul, vagy románul beszélnek. Reggeltől délutánig, amivel nem biztos, hogy jól teszünk. A legjobb az, ha hetente egyszer találkozik a nyelvvvel, és az laza program legyen, és ne legyenek túlságosan nagy elvárások, a szülők ne támasszanak nagy elvárást.

Kérdésünkre, hogy a felnőtt is képes-e ugyanúgy, ugyanolyan könnyedén megtanulni egy új nyelvet, Szaló Réka azt mondta, hogy igen. „Az ember képes nagyon sok nyelvet elsajátítani. Vannak, akik hét-nyolc nyelvet beszélnek” – mondta. A nyelvtudás ugyanis az embernek egy otthonossági érzést nyújt, nyugalmat és biztonságot. Az angol nyelv sok szava a franciából származik, a románval is össze lehet kötni, aki norvégul tanul, hamar rájön, hogy össze lehet kapcsolni a német nyelvvel.

A nyelvérték mint mítosz

„Persze, mi magyarok kilógunk a sorból, egzotikum a mi nyelvünk, ezért is lehetünk hálásak azoknak, akik megtanulják. Nagyon szép, de nagyon nehéz, mert nincs mihez kötni, nincs miibe belekapaszkodni” – mutatott rá a tanár, aki egy érde-

kes paradoxonról is beszélt. Ahhoz, hogy meg tudjon tanulni egy másik nyelvet az ember, előbb a saját anyanyelvét kell helyesen elsajátítania. De amikor az újabb nyelvet tanulja, mégsem kapaszkodhat a saját anyanyelvébe, el kell fogadnia az újat, az idegent úgy, ahogy van. „Ha nincs bennem a szükséges alázat és nem „vetkőzöm le” a saját nyelvemet, akkor soha sem fogom megtanulni helyesen azt a nyelvet. Nagyon jó, ha sokat olvastak gyerekkoromban, ha gazdag a szókincsem, jó a beszédképességem, mégis, mikor egy idegennyelvet tanulok, pörőre le kell vetkőznöm és elfogadnom azt, amilyen. És nincs pardon” – mondja.

Az ember felnőttkorában is képes tanulni, a különbség annyi, hogy gyerekkorban nem tanulunk, hanem magunkba szívjuk. Szaló Réka azt is elmondta, valójában az, hogy nyelvérzék, nem is létezik, mítosz az, hogy annak, akinek nyelvérzéke van, könnyű megtanulnia más nyelveket. A nyelvtanuláshoz elsősorban szorgalom kell, kitartás, érdeklődés, kíváncsiság, szenvedély. Minden nyelvet meg lehet tanulni, csak az oda vezető út nem könnyű. A legfontosabb a kitartás, az érdeklődés és a rendszeres tanulás, ami napi rendszerességet jelent.

ANTAL ERIKA

Interjú Csíky Csengelével, a Magyar Szülők Szövetségének elnökével

Gyermekek és pedagógusok mellett a szülői szövetség

A romániai magyar kisebbségi oktatási rendszer megóvása és fejlesztése, a gyermekek jogainak érvényesítése, valamint a közösségformálás a legfőbb célja az ősszel felvidéki mintára alakult Magyar Szülők

Kellett az a példátlan szülői összefogás és az a hatalmas munka, amelyet végeztünk a katolikus iskola megmentéséért, illetve az újjáalapításáért. Ez a hatósági hercehurca döbrentett rá, hogy szükség van egy jogi személyiséggel rendelkező, országos szintű szülői szervezetre. Egy olyan szövetségre, amely az addig szerzett tapasztalatát, közösségi erejét bármikor és bárhol, ahol magyar nyelvű oktatás folyik vagy igény mutatkozik rá, hasznossá tudja tenni.

belekapaszkodva a szórványt is magával ragadhatná, küzdelemre, továbbélésre, és miért ne, a fejlődésre sarkallva. Szülők vagyunk, és gyermekeink testi, lelki és szellemi épségeért felelősséggel tartozunk. Ha másra bízunk gyermekeink, és ezáltal sorsuk jövőjét, ne csodálkozzunk, ha nem olyan lesz, mint amilyenek megálmodtuk. Az irányításhoz minden lehetőség a kezünkben van, csak meg kell ragadni, és el kell kezdeni használni.

•Csíky Csengele,
a Magyar Szülők Szövetségének elnöke

Szövetségének (MSZSZ). A szervezet elnöke, Csíky Csengele hangsúlyozni kívánta, már működésének első napjaiban az MSZSZ nemcsak a gyermekek, hanem a teljes erdélyi magyar pedagógustársadalom mellé állt, és a jövőben is szoros együttműködést tervez. A szövetség hosszú távra tervez, és reméli, megtalálja azt a hiányzó láncszemet, ami által a hazai magyar közösség erővesztését megállíthatja, és a folyamatot visszafordíthatja.

– *Elegendő volt-e a felvidéki ötlet és minta ahhoz, hogy Erdélyben is megalakuljon a magyar szülői szövetség? Vagy kellett hozzá a Marosvásárhelyi Római Katolikus Gimnázium körüli botrány is?*

– Mi tagadás, a katolikus iskolaügy nélkül ma nem létezne a szövetségünk.

– *Gondolom, Marosvásárhelyen nem volt nehéz az ügy mellé állítani a szülőket százait, viszont más vidékeken, ahol haldoklik az anyanyelvű oktatás, vagy a Székelyföldön, ahol gondtalanul folyik, ott is sikerül megmozgatni az embereket?*

– Jó kérdés! Elsőként nem a Székelyföld, hanem a szórvány valamint szórványosodó vidékek jelentkeztek. Bánságiak, szilágyságiak, partiumiak, máramarosiak, barcaságiak, Fehér megyeiek, olyanok, akiknek napi szinten meg kell küzdeniük az iskolák vagy a magyar tagozatok fenntartásáért. Háromszék dicséretére szóljon, hogy az idei tanévkezdéskor elsőnek mozdult a román nyelv oktatása miatt kirobant botrány kapcsán. Felhívásunkra reagálva, Sepsiszentgyörgyön azonnal utcára vonultak a szülők. Hargita megye régióiban csak most jutottunk el; nem mondom, hogy minden zökkenőmentesen megy, de panaszkodni sem szeretnék. Ott, ahol a közösségek nem érzik a közvetlen veszélyeztetettséget, vagy legalább azt, hogy valami nincs rendben, ott egy viszonylagos kényelmi állapot dominál. A csíki tanfelügyelőségen is elmondták, hogy az ottani szülőket nagyon nehéz megmozgatni. Mi viszont teljes nyitottsággal kezeljük a kérdést, elvgre szövetségünk alapvető célja nemcsak az érdekképviselő felvállalása és a különböző problémák megoldása, hanem a közösségépítés. Egy olyan közösségnek az építése, amely jelenleg nem létezik. Tanintézmények, szülői csoportok, személyek vannak, de összefogó közösség nincs. Pedig nemcsak szükség, igény is mutatkozik erre. A tömbmagyarságnak egy olyan többleterőt kínálunk, amelybe

– *Szép dolog a közösségformálásról beszélni, de ha a mai rohanó világban az emberek – és főként azok, akik a tömbben élnek – nem mutatnak erre különösebb igényt, mit tehet a szülők szövetsége?*

– Ahhoz, hogy legyen kereslet, kínálatra van szükség. Ezért az első lépést nekünk kellett megtenni. Meg kell mutatnunk a szülőknek, hogy létezik egy általuk még nem ismert, de könnyen megkedvelhető közösségi létforma. Nézzük csak a ma már Erdély-szerte működő, rendkívül erős, összetartó és aktív anyák csoportjait, amelyek ezelőtt tíz-tizenöt évvel még nem léteztek. Ezeket is a kínálat szülte. Ezekre a csoportokra alapozunk, főként azokra az anyákra, akik kilépnek a gyes világából, és belépnek az óvoda meg az iskola világába. Óriási a középhadnemzedékben, a 25 és 40 év közti fiatal szülőknél a potenciál; legtöbbjüket a megmaradás, az itthon maradás gondolata vezérli. Az ilyen párok hisznek a család megtartó erejében. Ez az erő egyben a nemzet megtartó ereje is. Nos ezt kellene minél jobban kiaknázni!

– *Mennyire örül a szülői szövetség létrejöttének a pedagógusi társadalom? Ön például nem tart attól, hogy a vásárhelyi iskolaügy viszonylagosan megnyugtató rendezése után egyes oktatók fölöslegesen vagy akár veszélyesen erősen fogják érezni a szövetségüket?*

– A magyar szülők és gyermekeik oktatói között nagyon szoros a kapcsolat, hisz mindenki tisztában azzal, hogy közös célt tűztek zászlójukra. A román nyelv oktatása miatt kirobant botrány minden pedagógus számára egyértelművé tette, hogy mi nemcsak hogy az oktatói közösség

mellett állunk, de nélkülünk nehezen is tudnak mozdulni, illetve önerőből keveset tudnak tenni. Az ősszel nagyon jól együtt dolgoztunk a csorba kiküszöbölésén a tanítókkal – nemcsak a magyar nemzetiségűekkel, hanem a többi etnikai kisebbséghez tartozókkal is. Szeptemberben országos szinten megmozdult a szülői társadalom, és a pedagógusok mellé állt. Úgy tűnik, hogy a magyar tanítók, látván ezt a hatalmas közösségi erőt, most szintén érdekvédelmi szervezetbe szeretnének tömörülni. Ugyanakkor a pedagógusok azok, akiknek segítségével mi, szülők építjük országos hálózatunkat.

– *Szülőkként hogyan látják, hol és miben sérülnek a magyar gyermekek jogai?*

– Nagyon nehéz ezt kategorizálni, vagy egy egytől tízig terjedő skálát felállítani.

– *Ne rangsoroljuk a sérelmeket, csak soroljuk.*

– Nem feltétlenül szervezetvezetőként, sokkal inkább négy gyermek anyjaként állítom, hogy a legnagyobb gondot a magyar gyermekek túlzott leterheltsége jelenti. A mi gyermekeink hetente legalább öt órával többet ülnek az iskolába, mint a román tagozaton tanulók. Ahhoz, hogy az állam nyelvét megtanulják, az élet során sok ezer órával töltöttek a pad-sorokban. Ennek dacára sem a tanulási eredményeik, sem az érvényesülési lehetőségeik nem nagyobbak. Sőt még így sem tanulnak meg jobban románul. Etnikailag vegyes vidéken sem az osztályterem négy fala között sajátítják el a számukra idegen nyelvet, hanem az utcán meg a játszótéren. Elég, ha összehasonlítjuk a nyolcadik vagy a tizenkettedik osztály végi letett vizsgák eredményeit. A magyar diákok lényegesen gyengébb eredményt érnek el, mint román társaik. És miért? Mert az egész nyelvoktatási rendszer rossz – reformostól, mindenestől. Ezt nemcsak imitt-amott, hanem radikálisan és sürgősen meg kellene változtatni. Ráadásul a leterheltség miatt nemcsak románból, más vizsgatantárgyakból is magánórákra kell járattatni a gyerekeket. Ez mind-mind a szabadidejükből, a játszószobákból, a sportra, a művészetekre és minden egyéb másra szánt idejükből farag le.

– *A megoldás a román tanterv teljes átírása lenne?*

– Nemcsak a tanterv, hanem a tan-könyvek és a vizsgáztatási rendszeré is. A szakemberekkel egyeztetve millióegy nézőpont fogalmazódott meg. Egy azonban

nem kérdés: az állam nyelvét tudni kell. Hogy ezt miként sikerül elérni, arról lehetne vitázni. Viszont a szüleink, nagyszüleink idejéből átvett oktatási és vizsgáztatási forma nem jelent megoldást. Ha egy idegen fel szeretné venni a román állampolgárságot, a jelenlegi törvények szerint, egy középfokú nyelvvizsgát kell letennie. Kérdem én: attól, aki itt született, miért követelnek ennél többet, sokkal többet? Miért nem lehet kommunikációs szinten megtanítani az állam nyelvét? Érettségire miért nem elegendő a felső kategóriájú középfokú nyelvvizsga? Mindez a tananyag és az órák számának csökkentéséhez vezetnének, és akkor a mi gyerekeinknek is lehetősége – és nem csak joga – volna a több szabadidőhöz, ahhoz, hogy az iskolán kívül egyéb hasznos tevékenységgel is foglalkozzanak.

– *Ha az önök szervezete tételesen kimondja, hogy a magyar gyermek nem érvényesül annyira, mint a román, lényegében azon szülők alá ad lovat, akik éppen az érvényesülési lehetőség oly hamis érvével román tagozatra íratják magyar csemetéiket.*

– Ez egy ilyen róka fogta csuka, csuka fogta róka állapot, mert a személyiség-fejlődésben az identitásvesztés a leghorzasztóbb, ami megtörténhet. Gondoljunk például a janicsárookra. Ahhoz, hogy egy gyermek egészségesen felnőjön és fejlődjön abban a környezetben, ahol született, szüksége van a nemzeti identitására. Azt csak úgy tudja megtartani, ha az anyanyelvén tanul és beszél, és minden mást, ami ehhez képest idegen, azt akként is kezeli. Ha hiányzik a mag, ha nincsen meg az alap, akkor az összes többi csak egy nagy káosz, amelyben a gyermek azt sem tudja, hogy honnan jött, és merre tart. Ez az egész érvényesülési kérdés, sajnos a szülők materialista gondolkodási módjából fakad. Miért nem lehetne viszont érték-központúan gondolkodni?

– *Valamennyire foglalkoztatja, esetleg zavarja a szülői szövetséget az a kimutatás, amely szerint az ország legjobb száz középiskolája között egyetlen magyar tanintézmény sem található?*

– Nagyon zavar. De nem azért, mert esetleg gyengébb lenne az anyanyelvű oktatási rendszer, hanem azért, mert ez egy torz tükör, amelybe belekapaszkodni óriási tévedés. Induljunk ki abból, hogy Romániában már maga a vizsgarendszer Európa talán legelavultabb rendszere, amely szinte köszönőviszonyban sincs a nemzetközi felmérési gyakorlatokkal.

Ha nem az országos, hanem a nemzetközi kimutatásokat vesszük figyelembe, akkor meg kell állapítanunk, hogy európai szinten Románia sereghajtónak számít. Az egyéni eredményeket nézve, könnyen észrevehető, hogy a különböző nemzetközi tantárgyvetélkedőkön vagy kreativitási versenyeken magyar nemzetiségű diákok jóval a románok fölött teljesítenek. Gyermekeink sokkal képzetebbek, sokkal teherbíróbbak és sokkal nagyobb potenciállal rendelkeznek. És mindez olyan körülmények között, hogy a román iskolákhoz képest, a magyar oktatási intézmények között nincs – mert jóformán nem is lehet – különösebb versenyhelyzet.

– *Az MSZSZ célkitűzéseit böngészve olyasmikre találtam, mint például a megemlékezések, vetélkedők, versenyek szervezése. Miért szeretnék átvenni a kezdeményezést a pedagógusoktól?*

– Nem akarunk kivenni semmit a tanítók, tanárok kezéből, de szívesen odaállnánk társ szervezőnek az általuk kitalált, szervezett rendezvények mellé. Ugyanakkor ösztönözni szeretnénk az oktatókat a rendezvényszervezésre, ugyanis a Felvidékhez képest Erdélyben nagyon alacsony az iskolán kívüli események száma. A tömbmagyar régiókban a történelmi megemlékezések vagy az egyházi ünnepek megülése természetesnek számít, azonban a szórványban vagy a szórványosodó vidékeken szinte elszöknek ezek fölött. Példaként akár Marosvásárhelyt is felhozhatnám, ahol a nemzeti ünnepünkön kokárdával megjelent gyermekeimet nemcsak az osztálytársai meg iskolatársai gúnyolták ki, hanem a tanárok is. És figyelem: a négy gyerekem négy különböző tanintézménybe jár, és mindenik átélte már ezt a megaláztatást. Holott éppen a pedagógusoknak kellene azoknak lenniük, akik megemlékezési ünnepet szerveznek, vagy legalább az óra elején elmondják, hogy mit is ünnepelünk vagy mire emlékezünk aznap. Más: Adycentenáriumra készülünk, ehhez képest méltatlanul keveset beszélünk róla. Még a Szilágyságban is, amely azért büszkébb lehetne fiára. Ezenkívül nagyon zavaró, hogy a magyar jellegű rendezvényekre a hatóságok sem figyelnek oda, nem finanszírozzák, amit meg vajmi alacsony összeggel támogatnak, későn fizetik ki. Ezen is szeretnénk segíteni.

SZUCHER ERVIN

Időutazás száz évvel ezelőtti iskolákba

- Tanterem diákokkal és a tanítónővel 1908-ban. Az oktatási helyiségek technikai felszereltsége sok iskolában még évtizedekig nem változott. Fotó tulajdonosa: Saly Noémi.

- A kolozsvári Piarista Főgimnáziumban ilyen padokban ültek a fiúk. Fotótulajdonos: Chohnoky Tamás

Volt idő, nem is olyan régen, mikor az iskola nem nyugót jelentett, hanem lehetőséget. Míg évszázadokkal ezelőtt a tanulás és a művelődés egy szűk réteg kiváltsága volt, a polgárosodással, a reformkor kitelesedésével egyre nőtt az igény az írástudatlanság felszámolására. A kiegyezéssel és az iparosodással pedig olyan igények jelentkeztek, hogy az alsófokú oktatás már ne csupán az írásra, olvasásra, számolásra helyezze a hangsúlyt, hanem a tananyagban helyet kapjon a természettan és egyéb reál tudományok. Eötvös József kultuszminisztersége alatt, a 19. század második felében született törvény arról is, hogy 6-12 éves korig tartson a tankötelezettség. Így minél szélesebb rétegek tanulhattak. Erre az időre tehető a szakosodás is: azok az intézmények is, amelyek kereskedelmi, ipari vagy iparművészeti szakmákra készítettek fel a tanulókat. A 20. század elejére általánossá vált a beiskolázás, és alapvető követelmény lett legalább az négy elemi osztály elvégzése. A női egyenjogúságra való törekvés is lendületet kapott. Egyre több lánygyermeket tanítottak, közülük egyre többen tanultak szakmát, vagy szereztek diplomát. Izgalmas időutazás régi képeket nézegetni, hogy lássuk, miben különbözik a maitól egy száz évvel ezelőtti iskola. (hírszerk.)

- Kisiskolások, talán éppen első osztályos tanulók 1909-ben a korban megszokott magas szárú cipőben. Iskolatáskájuk feltűnően kicsi a maiakhoz képest; nem kellett annyi tankönyvet és tanszert magukkal cipelniük.

- Feltehetően az újpesti Attila utcai népiskola tanári karát örökíti meg ez az 1914-ből származó fotográfia. Tulajdonos: Mussa Gymma Réka.

- A 20. század elején a legtöbb magyarországi iskolában csupán néhány eszköz állt rendelkezésre az oktatáshoz: tábla, kréta. A pedagógusok között nagyobb volt a férfiak aránya, mivel akkoriban még kevés család küldte egyetemre, főiskolára a lánygyermeküket.

Január közepéig tart a téli vakáció

December 22-én kezdődik ebben a tanévben a téli szünet, a diákok 2019. január 13-án ülnek vissza az iskolapadba. Az első félévet február 1-jén zárják, 2-ától 10-éig pedig újabb egyhetes szünetnek örvendezhetnek. A tavaszi vakációt április 20-a és május 5-e között kapják. A nyári szünet június 15-én kezdődik és szeptember 15-éig tart.

RMDSZ: identitásmegőrző intézményként prioritást élvez az oktatás

Az oktatás mindvégig prioritást élvezett az elmúlt időszakban az RMDSZ számára, jelentette ki a Magyar Állandó Értekezlet (Máért) budapesti ülésén Kelemen Hunor szövetségi elnök. Rámutatott, a politikai alakulatot az identitás intézményes kereteinek megőrzése, fejlesztése és bővítése foglalkoztatta leginkább az elmúlt években. Az identitás megőrzésének egyik legfontosabb intézményét pedig a család és az egyház, valamint a kulturális intézmények mellett az oktatásban látják. „A marosvásárhelyi római katolikus iskola ügye több volt egy iskola ügyénél. Ezzel minden egyes nap foglalkoztunk. Azt mondtuk, hogy minden egyes politikai eszközt megragadunk ahhoz, hogy ez az iskola már idén őszről újraindulhasson. Azt láttuk, ha ebben az esetben nem tudunk talpra állni és továbblépni, akkor újabb és újabb kísérletek következnek arra, hogy további intézményeket zárjanak be és szüntessenek meg, a megszerzett jogok gyakorlásának kereteit pedig szűkítsék” – fogalmazott. Az RMDSZ elnöke arra is kitért, hogy most már kormányhatározat rendelkezik a nagyváradi székhelyű romániai magyar pedagógus-továbbképző központ létrehozásáról. Bár egy ilyen intézmény lehetőségét 2011-től biztosítja az oktatási törvény, annak elindítása hét évbe telt, továbbá sok-sok egyeztetésbe és nehéz munkába került, emlékeztetett a szövetségi elnök. A szórványban beindítandó délutáni oktatásra, afterschool programra is kitért, elmondva: ennek kiterjesztését azért látják fontosnak, mert ha lehetőséget biztosítanak arra, hogy kisiskolások pedagógusok felügyelete mellett délután is ott maradhassanak a tanintézetekben, akkor a vegyes házasságban élők is szívesen íratnák gyermekeiket magyar iskolába. „Ez

lenne a célunk, az asszimilációt fékezni, csökkenteni, megfordítani” – magyarázta a politikus.

Fiókéntézményeket is szeretne a váradi központ mellé a pedagógusszövetség

A Romániai Magyar Pedagógus Szövetség (RMPSZ) azt reméli, hogy a nagyváradi magyar pedagógus-továbbképző központnak fiókéntézményei is lesznek. Burus-Siklódi Botond, az RMPSZ elnöke a Maszol hírportálnak elmondta: örülnek annak, hogy közel tízéves huzavona után sikerült alkalmazni az oktatási törvényt, amely előírta a pedagógus-továbbképző központ létrehozását. „Még inkább örülünk annak, hogy ez nem a nemzeti kisebbségeknek szánt intézmény, hanem a magyar pedagógusok továbbképző központja lesz” – jelentette ki. Úgy vélte, a központ szakmai hasznát csak a beindulása után tudják majd érzékelni, mivel a kormányzathatározat nagyobb summában fogalmaz ennek tevékenységéről. Arra is kitért, nagyon remélik, hogy a továbbképző központnak Erdélyben több fiókéntézménye is lesz. „Ezt nagyon szeretnénk, mert különben semmiképp nem tartjuk indokoltnak a nagyváradi helyszínt. A fiókéntézmények létrehozásának egyelőre csak a lehetőségét látjuk” – szögezte le. Az RMPSZ elnöke szerint az intézménynek a pedagógusokat kell kiszolgálnia, ezért földrajzi értelemben is közel kell lennie a tanárokhoz, akiknek nagy többsége, 60-70 százaléka a Székelyföldön oktat. Azon személyes véleményének is hangot adott, hogy a váradi továbbképző központ helyett fontosabb lett volna a bukaresti neveléstudományi intézet egy kihelyezett, magyar nyelvű tagozatának a beindítása. „Az a fajta kutatómunka hiányzik inkább a magyar nyelvű oktatásból, amit egy ilyen jellegű intézmény tesz meg. A továbbképzés kérdése hiányosságokkal, de eddig is meg volt oldva” – magyarázta az illetékes. Emlékeztetett: az erdélyi magyar tanároknak már létezik egy továbbképző központjuk Csíkszeredában, az RMPSZ által működtetett Apáczai Csere János Pedagógusok Háza, és mellette négy módszertani központ is van Erdély-szerte. Ezek példaként szolgálhatnak az oktatási minisztériumnak alárendelt új központnak is, vélte a pedagógusszövetség elnöke.

ke. Szabó Ödön, az RMDSZ szakpolitika-sa a hírportálnak úgy nyilatkozott, hogy az új nagyváradi központ révén tervezhetővé válnak a képzések az egyes szakterületeken. A képviselőház oktatási bizottságának alelnöke a pedagógusképző központ legfontosabb szerepét abban látja, hogy általa a pedagógusok naprakészen tarthatják tudásukat, frissíthetik módszertani ismereteiket. „Közvetve a gyermekeknek is előnyük származik majd a központ működéséből, hiszen az őket oktatók képzésével azt biztosíthatják, hogy a gyermeknek naprakész, használható tudást adjanak át” – fogalmazott. Szabó Ödön rámutatott: mivel a központnak éves költségvetése lesz, az egyes szakterületeken vagy az intézménymenedzsment terén szervezett képzések tervezhetővé válnak. Azon reményének is hangot adott, hogy még idén sikerül kinevezni az intézményvezetőket a központ élére, és ez jövőre ténylegesen is elkezdheti működését.

Hamarabb kapják meg a beígért béremelést a pedagógusok

A tervezettnél két évvel korábban emelnék a pedagógusok bérét, állapotott meg a kormány a tanügyi szakszervezeti szövetségekkel. Eszerint a pedagógusok 2020. szeptember elsejétől kapnák meg az eredetileg 2022-re beütemezett fizetésemelést. Az erről szóló memorandumot a kabinet november 29-i, Gyulafehérvárra kihelyezett ülésén ismertette Viorica Dăncilă miniszterelnök. Elmondta, a szakszervezetekkel kötött megállapodás értelmében minden évben legalább 15 százalékkal emelik az oktatás finanszírozására szánt összeget, hogy végül elérje a bruttó hazai termék (GDP) 6 százalékát. A megállapodás arra is kitér, hogy a tanárok évente két bruttó fizetésnek megfelelő összeget kapnak, melyet szakmai továbbképzésre és oktatási segédanyagok beszerzésére fordíthatnak. Arról is szó esik benne, hogy a 30 év szolgálati idő után nyugdíjba vonuló pedagógusok a bruttó országos átlagbér hatszorosának megfelelő juttatásban részesülnek. Külön kedvezmény jár a vidéken oktatóknak, ők 5000 eurós lakásvásárlási vagy -felújítási támogatást kapnak. Továbbá a végleges tanári állás megszerzésekor a bruttó országos

átlagbér háromszorosának megfelelő egyszeri juttatásban is részesülnek.

Mézet is kapnak az elemisták és az óvodások a tej-kifli mellé

Étrend-kiegészítőként havonta mézet is kapnak az óvodások és az elemisták az országos tej-kifli program keretében. Az erről szóló törvénytervezetet döntő házként november végén fogadta el a képviselőház. A jogszabály szerint az óvodásoknak és iskolásoknak havi legfeljebb 350 gramm vegyes virágméz jár. Ennek beszerzése és az iskolákhoz, óvodákhoz való kiszállítása a megyei és helyi önkormányzatok feladata, de a program lebonyolításában a megyei mezőgazdasági igazgatóságok is segíthetnek. A jogszabály arról is rendelkezik, hogy az iskolákba, óvodákba szánt méz kizárólag engedélyezett termelőktől származhat, és ezt 250 milliliteres kiszerelésben kapják meg a gyerekek. Minőségét időszakosan ellenőrzi majd az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság. A törvényt Klaus Johannis államfőnek is ki kell hirdetnie.

Átiratkozókat vár a vásárhelyi katolikus gimnázium

A beiskolázási terv előkészítése érdekében a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Gimnázium titkárságán jelentkezhetnek azok a 9. és 6. osztályos diákok, akik jövőre át szeretnék iratkozni az újjáalakult tanintézménybe – közölte Tamási Zolt iskolagazgató a sajtóval. Emlékeztetett, a hosszas kálvária után újraindult tanintézetben idén ősszel nem tudtak kilencedik osztályt indítani, mivel a számítógépes elosztás korábban megtörtént, mint ahogy az iskola beindításához szükséges eljárások befejeződtek volna. „Akkor több kilencedikes jelezte, hogy szívesen beiratkozna az iskolánkba, de nem volt lehetőség akkor. Most számukra szeretnénk lehetőséget teremteni, hogy ezt tizedik osztálytól megtehessek” – fogalmazott az iskola vezetője. Elmondta, azoknak, akik a katolikus gimnáziumban folytatnák tanulmányaikat, szándéknyilatkozatot kell benyújtaniuk, így az iskola vezetősége felmérheti, hány tizedik osztály indítását kell igényelnie. Mivel az idei tanévben a hatodik osztályba sem jelentkeztek eleget, azt sem tudták elindítani. Ha lenne

elegendő érdeklődő, akkor jövőre, hetedik osztályként indítanák el. A marosvásárhelyi iskola a 2020–2021-es tanévtől esti osztályt is beindítana, azonban az engedély beszerzéséhez szükséges hosszabb eljárást csak abban az esetben indítanák el, ha lenne elég érdeklődő és írásos kérés. A szándéknyilatkozatokat hétköznapi 13–15 óra között lehet iktatni az iskola titkárságán, az ehhez szükséges formanyomtatványokat a rakoczi.ro honlapról lehet letölteni.

Gyergyószéken is beindult az óvodafelújítási program

Gyergyószék három településén ünnepeltek november végén a magyar kormány óvodafelújítási programjában részt vevő közösségek, adta hírül a sajtó. Maroshévízen új magyar óvoda alapkövét tették le, Gyergyószárhegyen a Guzস্যas óvoda felújítását ünnepelték, míg Gyergyóalfaluban új játszótérrel fel a kicsiknek. Utóbbi településen európai uniós alapokból is épült egy játszótér, így a magyar kormány támogatásával készült létesítmény a második. Gáll Szabolcs polgármester úgy nyilatkozott, az ötven óvodásnak és ugyanennyi napközisnek mindkettőre szüksége van. Az óvodában korszerűsítési munkálatok is zajlottak.

Greza István, a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program koordinálásáért felelős miniszteri biztos elmondta, a magyar kormány támogatásnak nagyobb szerepe van ott, ahol szórványban élnek a magyarok, így a maroshévízi óvoda alapkövének letétele a legjelentősebb Gyergyószéken. „Székelyföld frontvárosa jelentős, időnként elborzasztó hírek érkeznek onnan románülözésről, különböző találkozókat szervezéséről. Mindezek ellenére azt hiszem, a magyarság erősödése ma már nem váltja ki a román állam rosszállását” – vélte. A 38,5 milliárd forint összköltségvetésű óvodafelújítási program Kárpát-medence-szerte 150 új intézmény építését és közel 450 óvoda korszerűsítését jelenti, ezt egészíti ki a játszótérprogram.

Leírhatóvá válna az adóból a bölcsőde és az óvoda költsége

Az adóból írhatnák le az alkalmazottaik bölcsődével vagy óvodával járó költségeit vagy annak egy részét a vállalko-

zások, ha elfogadják az RMDSZ ez irányú jogszabály/kezdeményezését. Az erdélyi vállalkozói szférával folytatott egyeztetéseket követően kidolgozott jogszabályjavaslat a kisgyerekes szülőknek 1500 lejes adójóváírást tenne lehetővé, közölte a szövetség. Ennek másik fontos előírása, hogy a középiskolain kívül a duális egyetemi oktatásban való részvétel után is kedvezményeket nyújtana. A tervezetet Szabó Ödön Bihar megyei képviselő és Novák Csaba Zoltán Maros megyei szenátor dolgozta ki. Szabó Ödön, az RMDSZ oktatásügyekért felelős szakpolitikusa elmondta, a cégek alkalmazottaik bölcsődei és óvodai oktatásban részt vevő gyermekei után 1500 lej értékig adójukból fedezhetik a korai oktatás költségeit. „A rendelkezésnek több szempontból is pozitív hozadéka van, nemcsak az államnak, de a gazdasági szereplőknek és nem utolsósorban a szülőknek kedvez. Serkenti az anyák munkahelyükre történő visszatérését – hiszen, amennyiben egy szülő hamarabb tér vissza a gyermeknevelési szabadságról –, akkor a bölcsődei költséget egészében fedezi az a cég, ahol dolgozik, ugyanakkor a teljes fizetést és nem annak 85 százalékát kapja meg, ráadásul még a havi 650 lejes állami támogatás is jár” – részletezte Szabó. Hozzátette: az előírás az államnak is jó, hiszen például egy átlagfizetés esetében, ha kifizeti a gyedként járó 85 százalékot, az 1800 lej körül van, a javaslat nyomán pedig csak 1500 lejt adót enged el a bölcsődei és óvodai oktatásra. „A gazdasági szereplők pedig az összeget adójukból fedezik, és hamarabb visszakapják munkatársukat, így mindenki nyer a kezdeményezésből” – mondta. A képviselő szerint ezekből az összegekből, ahol van rá igény, akár saját bölcsődéket is létrehozhatnak a nagyobb vállalatok. A tervezet második módosításáról elmondta, mostanáig csak a középiskolákban volt szabályozva a duális oktatási adóalap-csökkentés lehetősége, de szerinte ezt fontos a felsőoktatási intézmények számára is elérhetővé tenni. A tervezet hamarosan bekerül a parlamenti szakbizottságokba, majd elsőként a szenátus, döntő házként a képviselőház szavaz róla.

P. M.